

Jueces

A'ti pūrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Josué, tojo nicã bucurã cũ nícaterocjãrã wérĩca be'ro Israe curuacjãrã Õ'acũrẽ ějõpeodu'u, na ɥaro weeset-icãrã niwã. Titare Canaá di'tacjãrã Israe curuacjãrã yere yaja, ña'arõ weecãrã niwã. Be'ro Israe curuacjãrã ɥputu pi'eti, bujaweti, Õ'acũrẽ acobojose sērĩcãrã niwã. Tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ narẽ yu'ruodutigũ, su'ori nisetiri masãrẽ cūcũ niwĩ. Su'ori nisetiri masũ catiri cura añurõ nisetiicũcãrã niwã. Cũ wérĩca be'ro masã Õ'acũrẽ sirutudu'u, no'o ɥaro ějõpeosetiicũcãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ na me'rã ua, narẽ ĩ'atu'tirã dutise doca wa'acã weecu niwĩ. Be'ro Israe curuacjãrã ɥputu pi'etĩ, bujaweti, Õ'acũrẽ acobojose sērĩcãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ narẽ ni'cũ su'ori nisetiri masũrẽ o'ócũ niwĩ tja. Su'ori nisetiri masũ narẽ ĩ'atu'tiri masã doca nirãrẽ a'mewějẽ wijata'acũ niwĩ. Be'ro tja toduporo na ña'arõ weeseti'caronojõta weenu'cũcã'cãrã niwã.

Su'ori nisetiri masã wa'teropure nibutia'cãrã Débora, Barac, Gedeó, Sansón nicãrã niwã. Āpẽrã su'ori nisetiri masã quẽ'rã nicãrã niwã.

Judá ya curuacjãrã, tojo nicã Simeó ya curuacjãrã cananeo masã me'rã a'mewějẽ'que ni'i

¹ Josué wérĩca be'ro Israe curuacjãrã Õ'acũrẽ a'tiro ni sērĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ûsã wa'tero nirá Israe curuacjãrã dinojõ curuacjãrã cananeo masã me'rã a'mewějẽrã wa'amũ'tãrãsari?

² Õ'acũ narẽ a'tiro ni yu'ticũ niwĩ:

—Judá ya curuacjārã wa'amũ'tārāsama. Yu'u a'ti di'tare narẽ o'otojapũ, nicũ niwĩ.

³ Cũ tojo nicã tu'orã, Judá ya curuacjārã ɯmɯa na ma'misɯmɯa Simeó ya curuacjārãrẽ pijineocãrã niwã. Narẽ a'tiro nicãrã niwã: “Te'a, ũsã ya di'ta niatjopũ wa'arã. Cananeo masãrẽ a'mewějẽtamurã a'tia. Be'ro ũsã quẽ'rã mũsã ya di'ta niatjore mũsã me'rã a'mewějẽtamurã wa'arãsa'a”, nicãrã niwã. Na tojo nicã tu'orã, Simeó ya curuacjārã, “Jaɯ, cananeo masãrẽ mũsã me'rã a'mewějẽtamurã wa'arãsa'a”, nicãrã niwã. ⁴ Tojo weerã Judá ya curuacjārã na acawererã Simeó ya curuacjārã me'rã cananeo masãrẽ, tojo nicã ferezeo masã me'rã a'mewějẽ, na ye di'ta nimi'quere ẽ'macãrã niwã. Õ'acũ cũ tutuaro me'rã tojo weecãrã niwã. Bezepũre diez mil ɯmɯarẽ wějẽcãrã niwã.

*****

¹⁹ Õ'acũ Judá ya curuacjārã me'rã nicũ niwĩ. Tojo weerã na di'ta opa bu'papijaro nirãrẽ cõ'awĩrõ, ẽ'macãrã niwã. Tojo weemirã, opa pa'tiro nirã pe'ere cõ'awĩrõmasĩticãrã niwã. Na cabayua wejesepawũ cõme me'rã wee'quepawũ ɯocã ĩ'arã, tojo weemasĩticãrã niwã. ²⁰ Moisé Calere ní'caronojõta Hebrõ wãmetirore o'ocãrã niwã. Cale i'tiarã Anac põ'rãrẽ cõ'awĩrõcã'cũ niwĩ. ²¹ Benjamí ya curuacjārã pe'e jebuseo masã, Jerusalépũ nirãrẽ cõ'awĩrõmasĩticãrã niwã. Tojo weerã jebuseo masã, tojo nicã Benjamí ya curuacjārã a'tocaterore ni'cãrõ me'rã topũ nidecotima yujupũ.

José pãrãmerã nituriarã Betecjãrã me'rã a'mewějẽ, do-caque'acã wee'que ni'i

²² José pãrãmerã nituriarã Betecjãrã me'rã a'mewějẽrãtirã, majãcãrã niwã. Na tojo weecã, Õ'acũ narẽ weetamucũ niwĩ. ²³ Na ĩ'adu'tiri masãrẽ Betepũre

o'ócārã niwã. Toduporopu ti macã Luz wãmeticaro niwũ.
²⁴ Na i'adu'tiri masã ti macãcjũ ni'cũ wijaticã i'arã, cūrẽ
 nicārã niwã: “¿Ûsã macārẽ no'o pe'e sãjãcã añubosari?
 I'ũa. Mũ'u tojo i'ocã, mũ'urẽ añurõ co'terãti”, nicārã
 niwã. ²⁵ Tojo weegu cũ macã sãjãrõrẽ i'ocũ niwĩ. Be'ro
 ti macārẽ sãjãa, nipe'tirã topu nirãrẽ wẽjẽpe'ocã'cãrã
 niwã. Ti macã sãjãrõrẽ i'o'cũma, tojo nicã cũ acawererãrẽ
 wẽjẽticãrã niwã. ²⁶ Be'ro ti macã sãjãrõrẽ i'o'cũ hitita
 masã ya di'tapu wa'a, topu ni'cã macã pãacu niwĩ. Ti
 macārẽ Luz wãme õ'ocũ niwĩ. Tojota wãmetidecotisa'a
 yujupu.

*****

2

Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ
 upusãjãnu'cã Boquĩpu bajua'que ni'i

¹ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ
 upusãjãnu'cã* Gilgapu ni'cũ majãa, Boquĩpu ejacu niwĩ.
 Israe curuacjãrãrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Yũ'u musãrẽ Egip-
 topu ni'cãrãrẽ miiwijawu. A'ti di'ta, musã ñecũsumuarẽ
 o'oguti ni'que di'tapu miitiwu. Yũ'u narẽ a'tiro niwũ:
 ‘Yũ'u musã me'rã “A'tiro weeguti” ni'quere weedu'u-
 some. ² Musã quẽ'rã a'ti di'tacjãrã me'rã apo niseti-
 some. Na ëjõpeose mesãrĩrẽ ùtã me'rã seeneocũ'que
 mesãrĩrẽ paastedijorãsa'a, nimiwũ. Musã pe'e yũ'u tojo
 ni'quere weetiwu. ¿De'ro weerã musã tojo weetiri? ³ Tojo
 weegu ni'cãrõacãrẽ musãrẽ were'e. Yũ'u a'ti di'tacjãrãrẽ
 cõ'awĩrõnemosome. Na musãrẽ cariborãsama. Tojo nicã,
 na ëjõpeose me'rã musãrẽ ña'arõ wa'acã weerãsama”,
 nicũ niwĩ Õ'acũ.

⁴ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ
 upusãjãnu'cã narẽ tojo ni ucũca be'ro, Israe curuacjãrã

* 2:1 I'ũa Gn 16.7 docapu oja'quere.

nipe'tirã ʁpʁtu uti, caricũcãrã niwã. ⁵ Tojo weerã to na uti-rore Boquim† wãme õ'ocãrã niwã. Tojo wee wa'icũrãrẽ wẽjẽ, Õ'acũrẽ ẽjũamorõpeocãrã niwã.

*****

¹⁰ Josué cũ nícaterocjãrãpũ wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Na be'rocjãrã Õ'acũrẽ, tojo nicã cũ Israe curuacjãrãrẽ añurõ wee'quere masĩticãrã niwã.

Israe curuacjãrã na Õ'acũrẽ ẽjõpeodu'u'que ni'i

¹¹ Na no'o nirã Baal wãmetirã queosere ẽjõpeocãrã niwã. Õ'acũ ì'orõpũre na tojo weese ña'a nicaro niwũ. ¹² Na ñecũsumua Egiptopũ ní'cãrãrẽ wĩorẽ'cũ pe'ema ẽjõpeodu'ucãrã niwã. Na ye macãrĩ pũ'tocjãrã ẽjõpeorãnojõrẽ sirutu, ẽjõpeosirutucãrã niwã. Na tojo weecã ì'agũ, Õ'acũ pũrõ uacũ niwĩ. ¹³ Cũrẽ ẽjõpeodu'u, ãpẽrãnojõ Baal queose, tojo nicã Astarté queose yee'quere ẽjõpeocãrã niwã. ¹⁴ Tojo wee Õ'acũ na me'rã uagũ, yajari masã na ote'quere, na ye nimi'quere yajape'ocã weecũ niwĩ. Tojo nicã, narẽ ì'atu'tirã na tiro nirãrẽ na me'rã a'mewẽjẽ, põtẽoticã weecũ niwĩ. ¹⁵ Cũ narẽ ní'caronojõ nipe'tisetiri na a'mewẽjẽsetirinũcũ Õ'acũ narẽ ña'arõ wa'acã weecũ niwĩ. Tojo weerã na pũrõ pi'eticãrã niwã.

¹⁶ Na tojo pi'eticã ì'agũ, Õ'acũ narẽ sũ'ori nise-tiri masãrẽ cũunũ'cãcũ niwĩ. Na me'rã Israe curu-acjãrãrẽ ña'arõ wee yajarãrẽ yũ'rũweticã weecũ niwĩ. ¹⁷ Cũ tojo weemicã, sũ'ori nisetiri masãrẽ tũ'oticãrã niwã. Æpẽrãnojõ Õ'acũ nitirã pe'lere ẽjõpeoseticãrã niwã. Na ñecũsumua pe'e Õ'acũ dutisere añurõ weecãrã niwã. Na, na weronojõ weeticãrã niwã. Maata Õ'acũrẽ ẽjõpeodu'ucã'cãrã niwã. ¹⁸ Israe curuacjãrãrẽ ì'atu'tirã narẽ ña'arõ wee, pũrõ pi'eticã weecãrã niwã. Na uti caricũsere tũ'ogu, Õ'acũ narẽ pajaña'cũ niwĩ. Tojo weegũ

† 2:5 Hebreo ye me'rã Boquim nĩrõ, “utirã” nisĩ'rĩrõ wee'e.

masārē sʉ'ori nisetiadjure cúúgũ, cūrē weetamucʉ niwĩ. Cũ catiro ejatuario masārē narē ɪ'atu'tirārē yʉ'rʉweticā weecʉ niwĩ. ¹⁹ Sʉ'ori nisetiri masũ wéríca be'ro masā apaturi ña'arō weedojacārā niwā. Na pacʉsʉmʉa yʉ'rʉoro ña'arō weeseti, āpērānojō Ō'acũ nitirānojōrē ějōpeoseticārā niwā. Na ña'arō weesetisere ne du'uti, na wācūsere dʉcayusɪ'ríticārā niwā.

²⁰ Na tojo weecā ɪ'agũ, Ō'acũ Israe curuacjārā me'rā pūrō uacʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ: “Ā'rā na ñecʉsʉmʉa me'rā yʉ'ʉ ‘A'tiro weeya’ ní'quere yʉ'rʉnʉ'cāma. Yʉ'ʉ dutisere ne tʉ'osɪ'rítima. ²¹ Tojo weegʉ Josué cũ wérise dʉporo masā cō'awĩrōti'cārārē cō'awĩrōsome. ²² Na ñecʉsʉmʉa yʉ'ʉre ějōpeo'caronjōta ějōpeorāsari nígũ, apeye macārícjārārē cō'asome yujupʉ”, nicʉ niwĩ. ²³ Tojo weegʉ Ō'acũ maata Josuére te macārícjārārē nʉrʉpe'ocā weeticʉ niwĩ. Narē totá tojacā weecʉ niwĩ.

3

Israe curuacjārā Canaá di'tapʉre cō'awĩrōno'ti'cārā queti ni'i

¹ Israe curuacjārā Canaá di'tacjārā me'rā a'mewějēcaterore pājārā Israe curuacjārā pārāmerā bajuatīcārā niwā yujupʉ. Na yʉ'ʉre ějōpeorāsari nígũ, āpērā ti di'tacjārārē Ō'acũ cō'awĩrōticʉ niwĩ. ² Ma'mapjia a'mewějēmasɪtirārē a'mewějēmasɪato nígũ, Canaácjārārē topʉ tojacā weecʉ niwĩ. ³ Ā'rā topʉre tojacārā niwā: Ni'cāmocʉrā filisteo masā wiorā, nipe'tirā cananeo masā, sidonio masā, heveo masā ʉrʉpagʉ Líbano di'tapʉ nirá Canaápʉ tojacārā niwā. Heveo masā ʉrʉgũ Baal-hermón wāmetīcʉ me'rā téé Hamat sājārōpʉ me'rā niseticārā niwā. ⁴ Ō'acũ “¿Israe curuacjārā na ñecʉsʉmʉarē Moisé me'rā yʉ'ʉ dutise cūu'quere yʉ'tirāsari?” nígũ, Canaácjārārē ti di'tapʉ tojacā weecʉ niwĩ.

⁵ Israe curuacjārã â'rã masã wa'teropu macãrĩticãrã niwã. Cananeo masã, hitita masã, amorreo masã, ferzeo masã, heveo masã, jebuseo masã tiropu niseticãrã niwã. ⁶ Israe curuacjārã põ'rã sõ'oní'que macãrĩcjārã põ'rã me'rã púaperi numiso, niseticãrã niwã. Tojo weerã tocjārã ëjõpeorã, Õ'acũ nitirãnojõrë ëjõpeo niseticãrã niwã.

Otoniel Israe curuacjãrãrë Mesopotamia wiogure yu'rũweticã wee'que ni'i

⁷ Israe curuacjārã Õ'acũrë wãcũti, Baal, tojo nicã As-tarté wãmetirã na queose yee'quere ëjõpeocãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũ í'orõpũre ña'arõ weecãrã niwã. ⁸ Na tojo weecã í'agũ, Õ'acũ na me'rã ua, Cusán-risataim, Mesopotamia di'ta wiogure wiacu niwĩ. Ocho cũ'marĩ Cusán-risataim dutiro docapu nicãrã niwã. ⁹ Be'ro na Õ'acũ weetamusere upũtu sërĩcã tu'ogu, narë yu'rũoato nígũ, Otoniel, Cenaz macũ, Caleb acabijire o'ócũ niwĩ. ¹⁰ Espĩritu Santu Otoniepũre sãjãa, Israe curuacjãrãrë su'ori nisetiri masũ sãjãcũ niwĩ. Cũ Cusán-risataim yarã masã me'rã a'mewëjëgũ wa'acũ niwĩ. Õ'acũ Otoniere Cusán-risatairë wapata'acã weecũ niwĩ. ¹¹ Be'ro cuarenta cũ'marĩ ti di'tapũre a'mewëjëse marĩcaro niwũ. Téé Otoniel, Cenaz macũ cũ wërĩcãpũ soose nicaro niwũ.

Aod Israe curuacjãrãrë moabita masãrë yu'rũweticã wee'que ni'i

¹² Otoniel wërĩca be'ro Israe curuacjārã apaturi Õ'acũ í'orõpũ ña'arõ weeseticãrã niwã. Tojo weegu Õ'acũ Moab di'ta wiogu Egló wãmetigure Israe curuacjārã nemorõ tu-tuagu wa'acã weecũ niwĩ. ¹³ Cũ Egló amonita masãrë, tojo nicã amaleca masãrë a'mewëjëtamudutigũ sërĩcũ niwĩ. Tojo weerã na Israe curuacjārã me'rã a'mewëjë, Jericó opa

ñorĩ nirĩ macārẽ wapata'acārã niwã. ¹⁴ Dieciocho cū'marĩ Israe curuacjārã Egló dutiro doca nicārã niwã.

¹⁵ Ticuse cū'marĩ be'ro Israe curuacjārã Õ'acūrẽ cū weetamusere ʘpʘtu sērĩcārã niwã tja. Na tojo weecã, Õ'acũ narẽ yu'ruoacju cūpecamocã me'rã a'mewējēgūrẽ Aod wãmetigure o'ócũ niwĩ. Cũ Gera macũ, Benjamí ya curuacjũ nicũ niwĩ. Ni'cã nũmũ Israe curuacjārã cūrẽ na wapaseese me'rã Eglópu o'ócārã niwã. ¹⁶ Aod di'pjĩ pũaperi osoyojaca pjĩ, ni'cã metro deco yoari pjĩrẽ da'recũ niwĩ. Ti pjĩrẽ cũ yaro su'tiro doca, diacjũca ʘsó pe'e du'teõ'ocũ niwĩ. ¹⁷ Be'ro Israe curuacjārãrẽ wapaseesere Eglóre wiagu wa'acũ niwĩ. Egló di'ibũjugũ nicũ niwĩ. ¹⁸ Te na wapasee'quere Eglóre wiáca be'ro cũ me'rã ba'pati'cārã me'rã majãmitojaacũ niwĩ. ¹⁹ Gilgal tiro ti macãcjārã ĩjõpeorã yee'que pu'topũ eja, Aod majãmitojaati, Egló tiropũre a'titicũ niwĩ tja. Cūrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Wiogu, ãpērã tu'otiro, mu'urẽ quetire weregu a'tiapũ.

Cũ tojo nicã tu'ogu, wiogu cũ docacjārãrẽ, tojo nicã cūrẽ da'raco'terãrẽ “Ucũtirãta wijaaya”, nicũ niwĩ.

²⁰ Na wijáaca be'ro Aod Egló cũ ya wi'i bu'i opa sira niró ti'aya marĩrĩ tucũpu dujigu pu'to eja, cūrẽ nicũ niwĩ:

—Queti yu'u mu'urẽ miitise Õ'acũ mu'urẽ weredutise ni'i.

Tere tu'ogu, wiogu dujiri cũmurõpu ní'cu wã'cãnu'cãcũ niwĩ. ²¹ Aod di'pjĩ diacjũca ʘsópu du'teõ'oca pjĩrẽ cūpecamocã me'rã wejewĩrõ, wiogure paagapu ñosēwējēcũ niwĩ.

*****

²³ Be'ro Aod ti tucũ sopere sawi me'rã bi'a, ventana sopepu wijaacũ niwĩ.

*****

²⁵ Be'ropu wiogure da'racoterã yoacã ñ'acümü, cü ba-juticã ñ'arã, wãcũque'ti, “¿De'ro wa'apari marĩ wiogure?” nĩrã, sawire mii, sopere pãocãrã niwã. Ti tucũpu sãjãa, na wiogure Aod wẽjẽcũ'cure bocaecãrã niwã.

²⁶ Na wiogure co'teri cura Aod pe'e du'tiwã'cã wa'acũ niwĩ. Tocjãrã ãjõpeose ãtã me'rã yee'que Gilgal cjasere yu'rua, Seirat wãmetiropu du'tia wa'acũ niwĩ. ²⁷ Cũ Israe curuacjãrã ya di'tapure eja, Efra' curuacjãrã di'ta opa bu'papijaropu surarare pijineogũ, coronetare puticũ niwĩ. Be'ro Israe curuacjãrã opa bu'papijaropu nĩ'cãrã cũ me'rã sirutubu'acãrã niwã.

²⁸⁻²⁹ Aod narẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Te'a, yu'ure siru-tuya. Õ'acũ marĩrẽ ñ'atu'tirã moabita masãrẽ docaque'acã weegusami”, nicũ niwĩ.

Tojo weerã cãrẽ sirutubu'a, dia Jordã ã'cũatiropu Moab di'ta wa'arore cã'mota'anũ'cãejacãrã niwã. Tojo weerã ne ni'cũ yu'rũpẽ'acã weeticãrã niwã. Titare diez mil moabita masã surara tutuarãrẽ wẽjẽpe'ocã'cãrã niwã. ³⁰ To be'ro ochenta cũ'marĩ ti di'tapure a'mewẽjẽse marĩcaro niwũ. Soose nicaro niwũ.

Israe curuacjãrãrẽ Samgar filisteo masãrẽ yu'rũweticã wee'que ni'i

³¹ Aod be'ro Samgar wãmetigu, Anat macũ, Israe curuacjãrãrẽ sũ'ori nisetiri masũ sãjãcũ niwĩ. Cũ yucũgu os-oyojacju, wecua nurũcju me'rã seiscientos filisteo masãrẽ ñosẽwẽjẽcũ niwĩ. Cũ quẽ'rã Israe curuacjãrãrẽ yu'rũocũ niwĩ.

4

Débora, tojo nicã Barac, na Sísarare docaque'acã wee'que ni'i

¹ Aod wẽrĩca be'ro Õ'acũ ñ'orõpũre Israe curuacjãrã apaturi ña'arõ weeseticãrã niwã. ² Tojo weegu Õ'acũ

narē Jabín, cananeo masā wioḡu dutise doca tojacā weecu niwī. Jabín Hasor wāmetiri macāpu masārē su'ori dutiḡu nicu niwī. Cū yarā surara wioḡu Sísara wāmetiḡu nicu niwī. Cū Haroset-goīpu macāticu niwī. ³ Jabín nove-cientos cabayua wejesepawu, cōme me'rā wee'quepawure cūocu niwī. Veinte cū'marī Israe curuacjārārē ña'abutiario dutipecu niwī. Tojo weerā Israe curuacjārā Ō'acūrē cū weetamusere uputu sērīcārā niwā.

⁴ Titare Débora wāmetigo Ō'acū yere weremu'tāgō Israe curuacjārārē na a'pepūrīsere apo, su'ori añurō nisetiri masō nico niwō. Co Lapidot nūmo nico niwō. ⁵ Co, masārē besego, ni'cā ño docapu dujisetico niwō. Tiño “Débora ya ño” wāmeticarō niwū. Ūrūpagu Efraí wāmetiri di'ta, Ramá, Betel decopu tojacaro niwū. Israe curuacjārā na a'pepūrīsere apodutirā, co tiropu wa'acārā niwā.

⁶ Ni'cā nūmu Débora Barac wāmetiḡure pijidutico niwō. Cū Abinoam macū, Quedes wāmetiri macācjū nicu niwī. Quedes Neftalí ya curua nirī macā nicaro niwū. Cūrē a'tiro nico niwō:

—Ō'acū, Israe curuacjārā wioḡu, mu'urē a'tiro dutimi: “Ūrūgū Taboru wa'aya. Topu mu'u me'rā diez mil umua Neftalí, tojo nicā Zaboló ye curaricjārārē miaña. ⁷ Sísara, Jabín yarā surara wioḡu, cū yepawu, cū yarā surara me'rā mu'u me'rā a'mewējēato níḡu, dia Cisópu wa'acā weeguti. Topu cūrē docaque'acā weeguti”, mu'urē a'tiro ni were-dutiami Ō'acū, nico niwō.

⁸ Barac Déborare a'tiro yu'ticu niwī:

—Mu'u yu'ure ba'paticā, wa'aguti. Mu'u wa'aticāma, wa'asome, nicu niwī.

⁹ —Añurōsa'a; mu'u me'rā wa'agoti, nico niwō Débora. “Mejō mu'u tojo ní'que bu'iri, masā ‘Mu'u me'rā Ō'acū Sísarare docaque'acā weepu' nisome. Numio me'rā

pūrĩcã Õ'acũ Sísarare docaque'acã weearu” nirāsama, nico niwõ.

To be'ro Débora Barac me'rã Quedespu wa'aco niwõ. ¹⁰ Topu Barac Zabuló, Neftalí ya curuacjãrã umuarẽ pi-jineocu niwĩ. Diez mil surara cũ me'rã a'mewějẽtamurã wa'acãrã niwã. Débora quẽ'rã cũrẽ ba'patico niwõ.

¹¹ Cedes pu'topu, yucugu pajicju encina wãmeticju Zaanaipu nicaro niwũ. Topu Heber, quenita masũ cũ ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'i nicaro niwũ. Cũ ãpẽrã quenita masã me'rã ní'cu wijawã'cãcu niwĩ. Na quenita masã Hobab, Moisé mañecũ pãrãmerã nituriarã nicãrã niwã.

¹² Sísara pe'le “Barac ãrũgũ Tabor wãmeticjũre mujãpu” nicã tu'ogu, ¹³ cũ novecientos tũrũsepawu, cõme me'rã wee'quepawure, tojo nicã nipe'tirã surarare neocũucu niwĩ. Neo, Haroset-goĩpu ní'cãrã wija, Cisón wãmetiri maapu wa'acãrã niwã.

¹⁴ Cũ tojo weecã ã'agõ, Débora Barare a'tiro ni wereco niwõ:

—Wa'aya. Ni'cãcã Õ'acũ marĩ wiogu mu'urẽ Sísarare wiagusami. Marĩ wiogu musã duporo u'mutãtojacu ni-ami, nico niwõ. Co tojo nicã, Barac cũ yarã surara diez mil umua ãrũgũ Tabopu ní'cãrã Sísara yarã surara me'rã a'mewějẽrã wa'arã dijaacãrã niwã. ¹⁵ Barac yarã surara Sísara yarã me'rã a'mewějẽrã dijaaticã, Õ'acũ Sísara yarã surarare ucucã weecu niwĩ. Sísara pe'le cũ yawu tũrũpju cõme me'rã wéecawupu sãña'cu dijaa, omadu'tia wa'acu niwĩ. ¹⁶ Cũ tojo weeri cura Barac yarã surarare, na yepawure téé Haroset-goim wãmetiropu narẽ wějẽsirutucu niwĩ. Nipe'tirã Sísara yarã surara wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Ne ni'cũ yu'rũwetiticu niwĩ.

¹⁷ Sísara pe'le Jael, Heber ceneo masũ numo ya wi'i, su'ti caseri me'rã wéeca wi'ipu du'ticu niwĩ. Heber, cũ acawererã, Sísara wiogu Jabín, Hasor macã wiogu me'rã

añurō a'mesũ'acũ niwĩ. Tojo weegũ Sísara ti wi'ipũ ejaçũ niwĩ. ¹⁸ Cũ etacã ì'agō, Jael cūrē nico niwō:

—Sājātia, yũ'ũ wioğũ. Ne uiticã'ña.

Co tojo nicã, Sísara ti wi'ipũ sājãacũ niwĩ. Sājãa, cũ ejaque'acã, omacãjĩrō me'rã cūrē omaco niwō.

¹⁹ —Acowhos'a. Yũ'ũre aco cã'rōacã tĩaña, nicũ niwĩ.

Tojo weego cabra òpēcōrē cabra casero me'rã poseyéca ajurore pão, cūrē tĩaco niwō. Tĩatoja, cūrē omaco niwō tja.

²⁰ Sísara core a'tiro weeduticũ niwĩ:

—Sopepũ nu'cũña. Āpērã yũ'rũarã, mũ'ũ tiro “¿Āpērã marĩti?” ni sērĩtiña'cã, “Marĩma” niña, nicũ niwĩ.

²¹ Sísara, Ɂpũtũ ñujũ'cũ niyugũ, cãrĩyũ'rũacũ niwĩ. Cũ tojo weecã ì'agō, Jael, Heber nũmo busũro marĩrō ti wi'i çjase ni'cãgũ yucugũ ti wi'ire tũapuanũ'cō'cũre mĩí, cũ diapoare di'tapũ paabi'pe wějēco niwō. Tojo wee wěrĩa wa'acũ niwĩ.

²² Be'ro Barac Sísarare a'magũ etacã, Jael co ya wi'ipũ ní'co wijaa, cūrē pōtērĩgō wa'aco niwō.

—Sājātia. Mũ'ũ a'magũrē ì'ogōti, nico niwō.

Co tojo nicã, Barac ti wi'ire sājãacũ niwĩ. Ti wi'ipũ Sísara wěrĩ'cũpũ cũñacũ niwĩ. Ti wi'ire tũapuanũ'cō'cũ me'rã cũ diapoare paabi'peyũ'rũtērĩno'cũre ì'acũ niwĩ.

²³ Ti nũmũrēta Ō'acũ Jabín, cananeo masã wioğũre do- caque'acã weecũ niwĩ. ²⁴ Israe curuacjãrã Jabĩrē, cananeo masã wioğũ me'rã a'mewějērã, nemorō tutuarã wa'acãrã niwã. Tojo wee siape'e me'rã narē wějēpe'obutiacãrã niwã.

5

Déborã, Barac na Ō'acũrē basapeo'que ni'i

¹ Ti nũmũrēta Déborã, tojo nicã Barac, Abinoam macũ Sísara, cũ yarã surarare docaque'acã wee'quere basapeocãrã niwã.

*****

³¹ Õ'acūrē basapeorã, a'tiro ni basacãrã niwã:
 “Õ'acũ, nipe'tirã m̃urē ĩ'atu'tirã Sísara weronojõ
 wērĩpe'tia wa'ato.

M̃urē mairã pe'e tutuarã ninu'cũcã'to.

Mujĩpũ ɯm̃ucocjũ asistero weronojõ niato”, ni basacãrã
 niwã.

Be'ro ti di'tap̃ure Israe curuacjãrã nirõp̃ure cuarenta
 cã'marĩ a'mewějẽse marĩcaro niwũ.

6

Õ'acũ Gedeórẽ piji'que ni'i

¹ Be'rop̃u tja Israe curuacjãrã apaturi Õ'acũ ĩ'orõp̃u
 ña'arõ weecãrã niwã. Tojo weeg̃u Õ'acũ narẽ siete cã'marĩ
 madianita masã dutise doca tojacã weec̃u niwĩ. ² Siape'e
 me'rã madianita masã narẽ ña'arõ da'radutipecãrã niwã.
 Tojo weerã Israe curuacjãrã narẽ uirã, ɯrũpagup̃u, ɯtã
 tutirip̃u du'tise na nisetise u'turire weecãrã niwã. ³⁻⁴ Na
 otese pĩ'rĩsetirinuçũ, madianita masã, amaleca masã,
 ãp̃erã mujĩpũ m̃jãtiro pe'ecjãrã Israe curuacjãrã nirõp̃u
 sãjãa, top̃u ejaque'acãrã niwã. Nipe'tiro na ote'quere
 no'o ɯaro du'aste cõ'acã'cãrã niwã. Téé Gaza tirop̃u
 tojo weet̃uocãrã niwã. Israe curuacjãrã na ba'abo'quere,
 tojo nicã na yarã ecarã ovejare, wecuare, burroare, ne
 apeyenojõ du'aticãrã niwã. ⁵ Ti di'ta cjasere dojorẽrã
 a'tirã, na yarã cameyoa pãjãrã me'rã, na ye wi'seri
 su'ti me'rã wee'que wi'seri peje me'rã a'ticãrã niwã.
 M̃m̃urĩwi'ia pãjãrã otesere ba'ape'orã a'tirã weronojõ
 a'ticãrã niwã. Na pãjãrã niyucã, ba'paqueota basioticarõ
 niwũ. ⁶ Madianita masã tojo weecã, Israe curuacjãrã
 ɯp̃ut̃u pi'eticãrã niwã. Tojo weerã Õ'acūrē cã weeta-
 musere ɯp̃ut̃u s̃erĩcãrã niwã.

⁷ Israe curuacjārã Õ'acūrẽ “Madianita masārẽ yu'rūweticã weeya”, ni sērĩcã, ⁸ Õ'acũ narẽ ni'cũ cũ yere weremu'tārĩ masūrẽ o'ócũ niwĩ. Narẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Õ'acũ Israe curuacjārã wiogũ musārẽ a'tiro niami: ‘Yu'ũ musã Egiptopũ ní'cārãrẽ miiwijawũ. Topũre musã narẽ da'racotera nimiwũ. ⁹ Musã Egiptocjārã dutise doca ní'cārãrẽ yu'rūweticã weewũ. Tojo nicã nipe'tirã musārẽ ña'arõ wee'cārãrẽ tojo weewũ. Na ye di'ta nimi'quere cõ'aõ'o, musārẽ o'owũ. ¹⁰ Musārẽ a'tiro nimiwũ: “Yu'ũ Õ'acũ, musã wiogũ ni'i. Musã amorreo masã ya di'tapũ ni'i. Na ëjõpeorãrẽ ne ëjõpeoticã'ña,” nimiwũ. Yu'ũ tojo nimicã, musã pe'e yu'ũ tojo dutisere ne yu'titiwũ”, ni werecu niwĩ Õ'acũ yere weremu'tārĩ masũ.

¹¹ Be'ro Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã* a'ti, Ofra nirõpũ yucũ pajicũ docapũ dujicũ niwĩ. Tigũ Joás wãmetigũ yagũ nicaro niwũ. Joás Abiézer wãmetiri curuacjũ nicũ niwĩ. Topũ cũ macũ Gedeó trigore doque, su'aweegũ weecu niwĩ. Madianita masã ñ'aticã'to ní'gũ, na vino wéerã u'sepaga u'tatĩarõpũ tere su'aweegũ weecu niwĩ.

¹² Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã Gedeórẽ bajua, a'tiro nicũ niwĩ:

—Gedeó, Õ'acũ mu'ũ me'rã nimi. Mu'ũ a'mewëjëtutuagũ ni'i.

¹³ Gedeó cūrẽ yu'ticũ niwĩ:

—Õ'acũ ãsã me'rã nimicã, ¿de'ro weero a'te ña'ase ãsãrẽ tojo wa'ati? ãsã ñecũsumua Õ'acũ tutuaro me'rã cũ wee'quere werecãrã niwã. Na “Õ'acũ ãsã Egiptopũ ní'cārãrẽ miiwijawĩ”, nicãrã niwã. ãsã pe'e cũ tutuasere ñ'awe'e. Õ'acũ ãsãrẽ cõ'awã'cãwĩ. ãsãrẽ madianita masã dutise doca nicã weewĩ, nicũ niwĩ Gedeó.

* 6:11 Ñ'aña Gn 16.7 docapũ oja'quere.

14 Õ'acũ cūrē majāmī'a, a'tiro nicu niwī:

—Mũ'u tutuase me'rā Israe curuacjārārē madianita masā dutise doca nirārē yu'rũogu wa'aya. Yu'uta mũ'urē wa'adutigũ wee'e, nicu niwī.

15 Gedeó cūrē yu'ticu niwī:

—Wioḡũ, ¿de'ro wee yu'u Israe curuacjārārē yu'rũogũsari? Ya curua Manasés pāramērā nituriase curari yapatiri curuacjārā nima. Yu'u quē'rā ni'cũ pō'rā dũ'sagũru ni'i.

16 Õ'acũ cūrē yu'ticu niwī:

—Yu'u mũ'u me'rā nigūti. Mũ'u nipe'tirā madianita masārē ni'cũ masūrē wējégũ weronojō weegusa'a.

17 Cũ tojo nicā tu'ogu, Gedeó nicu niwī:

—Yu'ure ni'cārōacā e'catise me'rā ī'agũ, “Diacjũta yu'u Õ'acũ ni'i” nígũa, mũ'u tutuase me'rā apeyenojō weē'oña.

18 A'tota yucueya yujuru. Yu'u mũ'urē ējōpeosere ī'ogũ, apeyenojō o'osī'rīsa'a, nicu niwī.

Õ'acũ cūrē “Jaũ, mũ'urē yucuegũti”, nicu niwī.

19 Cũ tojo nicā, Gedeó wa'a, ni'cũ cabracārē wējē, do'a, tojo nicā pá bũcũase me'rā morēti'quere apocu niwī. Tu'ajanũ'cō, di'irore pi'ipũ miisāa, tecore sutũwũru piosāacu niwī. Te nipe'tisere cũ yucu doca dujigũre mia, o'ocu niwī.

20 Õ'acũ basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cā, cūrē nicu niwī:

—Di'iro, pá bũcũase morēti'quere ũtāgā bu'ipũ cũña. Tecore piostepeoya, nicu niwī. Cũ dutironojōta Gedeó weecu niwī.

21 Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cā cũ tuacjũ yapa me'rā síoo, di'irore, tojo nicā pārē ñapeocu niwī. Tojo weecāta, pecame'e ũtāgāru ũjũñe'emajā wa'acaro niwũ. Ti me'e di'irore, pārē

ũjũape'ocã'caro niwũ. Tojo weetoja, Õ'acũrẽ wereco'tegũ bajudutia wa'acũ niwĩ. ²² Tojo wa'acã ì'agũ, Gedeó Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegũ weronojõ upusãjãnu'cãsere masĩcu niwĩ. Be'ro ucua, caricũcu niwĩ:

—¡Acoe, yu'u wiogu! Mu'u basuta nimigũ, mu'urẽ wereco'tegũ weronojõ upusãjãnu'cã'cũre bajuyoropu ì'a'a, nicu niwĩ.

²³ Õ'acũ cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Ne uiticã'ña. Mu'u wẽrĩsome. Wãcũque'tiro marĩrõ niña, nicu niwĩ.

²⁴ Be'ro Gedeó topu Õ'acũrẽ ãjõpeogu wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã seeneocũucu niwĩ. Ti mesãrẽ “Õ'acũ wãcũque'tiro marĩrõ, añurõ tu'oña'se o'ogu nimi”, ni wãmepeocu niwĩ. A'ti mesã Ofra, Abiézer ya curuacjãrã ya macãpu nidecotisa'a yujupu.

²⁵ Ti ñamita Õ'acũ Gedeórẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Ni'cũ wecu umu mu'u pacu yarã wa'teropu nigũ, siete cũ'ma cõogũre ñe'egũ wa'aya. Baare wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeoro, mu'u pacu yarore paamũtõdijogu wa'aya. Tojo nicã, to pu'to nirĩ tuturo Astarté queose nirĩ tuturore paacõ'aña. ²⁶ Tere cõ'atoja, Õ'acũ mu'u wiogũre ni'cãrõ wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeoatjore ni'cã mesã ùtã me'rã seeneocũuña tja. Mũsã du'tiro nirĩ bu'a dũposãrĩpu seeneocũuña. Tu'ajãnu'cõ, wecũre wẽjẽ, topu peca, mũsã paacõ'aca tuturo me'rã Õ'acũrẽ ãjũamorõpeoya, nicu niwĩ.

²⁷ Be'ro Gedeó diez umua, cũrẽ da'raco'terã me'rã Õ'acũ cũrẽ weeduti'caronojõta weecu niwĩ. Cũ acawererãrẽ, ti macãcãrãrẽ uiyugu, umuco ãjũamorõpeosi'rĩticu niwĩ. Tojo weegu ñamĩpu ãjũamorõpeocu niwĩ.

²⁸ Ape numu bo'reacã ti macãcãrã wã'cã, Baare ãjõpeorore paamũtõdijõ'carore, tojo nicã Astarté ãjõpeori tuturo paacõ'aca tuturore ì'acãrã niwã. Apeyema tja,

apero, ma'ma ũjũamorõpeoropu wecu ũjũa'cure i'acără niwã.

²⁹ Na a'merĩ sērĩtiña'cără niwã: “¿Noanojõ tojo weepari?” nicără niwã.

Na a'merĩ sērĩtiña'ca be'ro tu'omasĩcără niwã: “Gedeó, Joás macũ tojo weepĩ”, nicără niwã.

³⁰ Be'ro ti macãcjãrã mũma Joäre a'tiro nicără niwã:

—Mũu macũrẽ ũsãrẽ o'oya. Cũ Baare walicũrãrẽ ũjũamorõpeorore, tojo nicã to pu'to nirĩ tuturo Astartére ějõpeori tuturore paacõ'acu niami. Tojo weese wapa wẽjẽno'gũsami, nicără niwã.

³¹ Joás, Gedeó pacu pe'e narẽ yu'ticu niwĩ:

—¿Musã Baare a'mewẽjẽbosarãsari? ¿Cũrẽ yu'rũorãsari? No'o cãrẽ a'mewẽjẽbosagu bo'reati dũporo wẽrĩato. “Diacjũta Baal wiogu waro nimi” nĩgũ, cũ basu a'mewẽjẽato. Na paamũtõdijo'caro cũ yarota nicaro niaru, nicu niwĩ.

³² Ti mũmu me'rã masã Gedeórẽ “Jerubaal” pisunũ'cãcără niwã. Gedeóta Baare ějõpeorore paamũtõdijocu niwĩ. Tojo weerã “Baal basu a'mewẽjẽato” nĩrã, tojo nicără niwã.

³³ To be'ro nipe'tirã madianita masã, amaleca masã, tojo nicã ãpẽrã mujĩpũ mujãtiro pe'ecjãrã nerẽ, dia Jordãrẽ pẽ'acără niwã. Añurĩ pa Jezreel wãmetiropu ejaque'a, cãrĩcără niwã. ³⁴ Na tojo weecã, Espĩritu Santu Gedeópure sãjãacu niwĩ. Sãjãa, Gedeó Abiézer ya curuacjãrãrẽ cãrẽ sirutudutigu, oveja capesa'rore puticu niwĩ.

³⁵ ãpẽrã queti wererãrẽ nipe'tiro Manasés ya curuacjãrãrẽ nerẽdutigu o'õcu niwĩ. Tojo nicã Aser ya curuacjãrã, Zaboló ya curuacjãrã, Neftalí ya curuacjãrã cũ me'rã a'mewẽjẽtamurã wa'ajãrẽ pijiduticu niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã cũ me'rã nerẽcără niwã.

³⁶ Gedeó Õ'acūrē a'tiro nicu niwī: “Mu'u yu'u me'rã Israe curuacjārārē yu'rũogusa'a ní'caronojõta diacjũ wéégũ, a'tiro wee'obosaya. ³⁷ Oveja casero añurõ poaritiri casero trigo su'tiweeropu di'tapu cũugãti. Bo'reacã ñocõa u'seco ti caseropu dia'cũ nicã í'agũ, mu'u yu'ure ní'caronojõta yu'u me'rã Israe curuacjārārē yu'rũosere masĩgũsa'a”, nicu niwī. ³⁸ Tojota wa'acaro niwũ. Ape numu Gedeó wã'cã, poari añurõ púuca caserore bocacu niwī. Ti caserore bipecã, ni'cã pa mu'murõ aco wijacaro niwũ.

³⁹ Be'ro Gedeó Õ'acūrē nicu niwī tja: “Yu'u me'rã uaticã'ña. Ni'cãti mu'u wee'osere sērĩnemogũti. Ni'cãrõacãma bo'reacã di'tapu dia'cũ ñocõa u'seco niato. Oveja poari pe'e añurõ bopori casero niato”, nicu niwī. ⁴⁰ Ti ñamirē Õ'acũ mejārõta weecu niwī tja. Oveja poari dia'cũ aco marĩcaro niwũ. Di'ta nipe'tiropure ñocõa u'seco acoticaro niwũ.

7

Gedeó madianita masãrē docaque'acã wee'que ni'i

¹ Ape numu bo'reacã Gedeó, na Jerubaal pisuno'gũ, nipe'tirã umua cũ me'rã nirã wã'cã, aco wijari pe Harod wãmetiri pepu wa'acãrã niwã. Madianita masã to yu'rũro e'sari pa ũrũgũ More wãmeticju pu'topu nerẽcãrã niwã.

² Õ'acũ Gedeórē a'tiro nicu niwī: “Mu'u me'rã nirã pãjãrã nima. Na pãjãrã me'rã yu'u madianita masãrē docaque'acã weecã, na 'Ûsã tutuase me'rã yu'rũwũ', nibosama. ³ Tojo weegu narē a'tiro niña: ‘No'o ui narãsarãnojõrē, musã ye wi'seripu dajatojaaya’, niña”, nicu niwī Õ'acũ.

Cũ tojo nicã, veintidos mil umua na ye wi'seripu dajatojaacãrã niwã. Diez mil umua du'sacãrã niwã. ⁴ Õ'acũ ninemocu niwī: “Na pãjãrã nima yujupu. Tojo weegu

acore sī'rīdutigu, narē aco wijari pepu miibu'aya. Topu ya'u beseña'gūti. 'Ā'rī mū'u me'rā wa'agusami' nino'gū wa'agusami. Apī 'Ā'rī wa'atisami' nino'gū wa'asome", nicu niwī.

⁵ Tojo weegu Gedeó narē acore sī'rīdutigu, ti pepu pijibu'acu niwī. Ō'acū cūrē a'tiro nicu niwī: "A'tiro ducawaaya narē. Na omocārī me'rā aco waamí, diayia weronojō ne'rē, sī'rīrārē mejēcā cūña. Āpērā ejaque'a, mu'rīpa'a sī'rīrārē mejēcā cūña", nicu niwī.

⁶ Omocā me'rā diayia weronojō ne'rē, sī'rīrā trescientos nicārā niwā. Āpērā dū'sarā pe'e ejaque'a, mu'rīpa'a sī'rīcārā niwā. ⁷ Na tojo weecā, Ō'acū Gedeórē nicu niwī: "Ā'rā trescientos mūua me'rā mūsārē ya'ruogusa'a. Na me'rā madianita masārē docaque'acā weeguti. Āpērā pe'e na ye wī'seripu tojaarāsama", nicu niwī.

⁸ Tojo weegu Gedeó narē su'ti caseri me'rā wee'que wī'seripu dajatojaaduticu niwī. Trescientos mūua cū me'rā tojacārā niwā. Āpērā na wa'ase dūporo na ba'abo'quere, na ye sutuparu, na putise oveja mūua capesa'rire cūucārā niwā. Madianita masā na cārīrō Gedeó bu'aropu opa pa'tiro pajiri papu nicārā niwā.

⁹ Ti ñamita Ō'acū Gedeórē a'tiro nicu niwī: "Wā'cāñ'cāña. Madianita masā me'rā a'mewējēgū bu'aya. Narē mū'urē wiagutigū wee'e. ¹⁰ Mū'u uigu, mū'urē da'raco'tegu Fura me'rā na nirōpu bu'aya. ¹¹ Topu na ucūsere tū'ogu wa'aya. Tojo wéeca be'ro wācūtutuase me'rā a'mewējēgūsa'a", nicu niwī.

Tojo weegu Gedeó cūrē da'raco'tegu Fura me'rā madianita masā nerērō sumutopu bu'a wa'acārā niwā. ¹² Madianita masā, amaleca masā, āpērā mujīpū mujātiro pe'ecjārā pajiri papu mū'murīwi'ia pājārā weronojō nerēcārā niwā. Na yarā cameyoa maa pajiri maa

sumutopu nucūpori weronojō pājārā waro nicārā niwā.

¹³ Gedeó bu'a etacā, ni'cū madianita masū cū quē'esere apī cū me'rācjūrē weregu weecu niwī. A'tiro nicu niwī:

—A'tiro quē'easu. Ni'cāgā pá cebada me'rā wéecaga marī nirōpu tūrūmaacātiasu. Tiga ni'cā wi'li su'ti caseri me'rā wéeca wi'ipū doquewāarōta, ti wi'ire doquestemajā wa'apu, nicu niwī.

¹⁴ Cū tojo werecā tu'ogu, cū me'rācjū a'tiro ni yu'ticu niwī:

—Mu'u tojo quē'ese Gedeó, Joás macū, Israe curuacjū, cū ya di'pjī, a'mewējērī pjī nisī'rīrō wee'e. Ō'acū marī madianita masā, nipe'tirā a'topu nerērārē, tojo nicā nipe'tise marī cuosere Gedeórē wiagusami, nicu niwī.

¹⁵ Gedeó cū quē'esere tu'ogu, ejaque'a, Ō'acūrē ējōpeocu niwī. Be'ro Israe curuacjārā nerērōpu daja, narē a'tiro nicu niwī:

—Wā'cānu'cāña. Ō'acū sōjā madianita masā surarare marīrē wiagusami, nicu niwī.

¹⁶ Cū tojo níca be'ro cū yarā trescientos unuarē i'tia curua ducawaacu niwī. Nanūrē putiatje capesa'rire o'lo, tojo nicā sutuparu ope pecame'e na sī'a'que pose-tiseparure o'ocu niwī. ¹⁷ Be'ro narē a'tiro nicu niwī:

—Yu'ure í'aña. Na nerērō ape pāl'rēpu yu'u etacā, yu'u weronojōta weeya. ¹⁸ Yu'u, nipe'tirā yu'u me'rā nirá ūsā capesa'rire puticā, māsā sumutopu nu'cūrā ni'cārōnojō putiburoya. Putitoja, “Ō'acūrē, tojo nicā Gedeórē a'mewējēbosarā”, ni caricūña, nicu niwī.

¹⁹ Ņami deco nicā, madianita masā surara co'terā ducayúca be'ro Gedeó cien surara cū me'rā nirá madianita masā surara nerērō ape pāl'rēpu etacārā niwā. Topu eta, na ye putise capesa'rire puti, sutuparu na cuoseparure bopecārā niwā. ²⁰ Na i'tia curua ni'cārō me'rā puticārā niwā. Tojo nicā na ye sutuparu bopecārā

niwã. Cũpecamocã me'rã na sã'a'quere sïomorõ, di-
acjũcamocã me'rã capesa'rire cuocãrã niwã. Ni'cãrõ
me'rã “Õ'acũrẽ, Gedeórẽ a'mewẽjẽbosarã”, ni caricũcãrã
niwã. ²¹ Israe curuacjãrã madianita masã surara nerẽrõpũ
tojo nu'cũbe'toacãrã niwã. Madianita masã narẽ uirã,
no'o uaro caricũ, du'tiwã'cãcãrã niwã. ²² Trescientos
capesa'ri busucã, Õ'acũ na madianita masãrẽ na basu
a'merĩ a'mewẽjẽcã weecũ niwĩ. Na surara yũ'rũweti'cãrã
yoaropũ Bet-sita wãmetiri macã, Zerera wa'ari ma'apũ,
téé Abel-mehola nitũoro Tabat wãmetiri macã pũ'topũ
omadu'ticãrã niwã.

²³ Tojo wa'áca be'ro Israe curuacjãrã Neftalí, Aser,
nipe'tirã Manasés ya curuacjãrãrẽ pijicãrã niwã. Tojo
weerã na quẽ'rã madianita masã surarare sirutucãrã
niwã. ²⁴ Gedeó quetiwereco'terãrẽ weredutigũ, Efraípu
opa bu'pa nirõpũ o'ócũ niwĩ. A'tiro ni queti o'ócũ niwĩ:
“Madianita masã me'rã a'mewẽjẽrã a'tia. Dia Jordá pẽ'arĩ
maa ã'cũatiropũ Bet-bara wãmetiropũ na dũporo nito-
jaya. Na pẽ'arĩ nĩrã, cã'mota'aya”, nicũ niwĩ. Tojo weerã
Efraí ya curuacjãrã surara Gedeó duti'quere weecãrã
niwã. ²⁵ Apeyema tja madianita masã surara wiorã Oreb,
Zeeb wãmetirãrẽ ñe'ecãrã niwã. Orere ni'cãgã ãtãgãpũ
wẽjẽcãrã niwã. Tiga a'tocaterore “Oreb yaga” wãmetisa'a.
Zeere cũ ã'se biperopũ wẽjẽcãrã niwã. Ápẽrã madianita
masã surarare sirutúca be'ro Oreb, Zeeb na dũpopare
Gedeórẽ, dia Jordá ape pã'rẽpũ nigũ tiropũ o'orã wa'arã
miacãrã niwã.

8

*****

Gedeó cũ ya camisare uru me'rã wee'que ni'i

²² Be'ro Israe curuacjãrã Gedeórẽ a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'u ũsārē madianita masā doca ní'cārārē yu'rũowũ. Tojo weegu ũsā wiogu sājãña. Mũ'u pō'rã, mũ'u pãrãmerã mũ'u be'ro dutisirutuato, nicãrã nimiwã.

²³ Gedeó pe'e narē yu'ticũ niwĩ:

—Niwe'e. Yu'u, tojo nicã yu'u macũ mũsã wiogu nisome. Õ'acũ pe'e mũsã wiogu nigũsami, nicũ niwĩ.

²⁴ Narē a'tiro ninemocũ niwĩ:

—A'tiro pe'e sērĩ'i. Mũsãnucũ mũsã madianita masārē ě'ma'quere omopica tuusãase be'torire o'oya, nicũ niwĩ. Titare ismaelita masã* yucũ marĩrõcjãrã na omopica tuusãase be'torire uru me'rã weecãrã niwã. ²⁵ Na “Jau, mũ'urē e'catise me'rã o'orãti”, nicãrã niwã. Tojo níca be'ro ni'cã su'ticasero nucũcãpũ sēeocũu, na suraranucũ omopica tuusãase be'tori na boca'quere ti casero bu'ipũ peocãrã niwã.

*****

²⁷ Te uru me'rã Gedeó ni'cãrõ camisa, omocãrĩ marĩrõ weecũ niwĩ. To camisare cũ ya macã Ofrapũ cũucũ niwĩ. Be'ro nipe'tirã Israe curuacjãrã Õ'acũrē ějõpeoronõjõ o'orã, to camisa pe'ere ějõpeocãrã niwã. Tojo weerã Gedeó, tojo nicã cũ acawererã ña'arõ yapaticãrã niwã.

²⁸ Tojo weese me'rã Israe curuacjãrã madianita masārē docaque'acã weecãrã niwã. Na ne apaturi tutuarã wa'anemoticãrã niwã majã. Tojo weerã Gedeó catiri curare cuarenta cũ'marĩ Israe curuacjãrã soose me'rã nicãrã niwã.

Gedeó cũ wērĩ'que ni'i

²⁹ Madianita masārē docaque'acã wéeca be'ro Gedeó, “Jerubaal” na nino'gũ, cũ ya macãpũ nisetigu wa'acũ niwĩ. ³⁰ Cũ pãjãrã nũmosãnumia cũoyugu, setenta mũmũ pō'rãticũ niwĩ. ³¹ Apego Siquëcjõ, cũ cũo'co, cũ mũmo

* 8:24 Ì'ña Gn 37.25-28 docapũ oja'quere.

nitigo me'rá, ni'cũ pō'rāticu niwī. Cūrē Abimelec wāme ō'ocu niwī.

³² Gedeó bucu ějāyu'ruḡu, wērīcu niwī. Cũ pacu Joáre yáaca tutipũ cūrē sīosōrōcūuocārā niwā. Ti tuti Ofra, Abiézer ya curua ya macāpũ nicaro niwũ.

³³ Gedeó wérīca be'ro maata Israe curuacjārā apaturi Ō'acūrē ějōpeodu'u, Baal pe'ere ějōpeocārā niwā tja. Ni'cũ Baal-berit wāmetigure ějōpeocārā niwā. ³⁴ Ō'acũ nipe'tirā Israe curuacjārārē ĩ'atu'ti'cārārē docaque'acā weecu niwī. Tojo weemicā, Ō'acũ na wiogũ ni'cure acoboja wa'acārā niwā. ³⁵ Tojo nicā, Gedeó, Jerubaal na nino'gũ, Israe curuacjārārē peje añuse weemicā, na pe'e cũ acawererārē añurō pajaña'ticārā niwā.

9

Abimelec ye cjase ni'i

¹ Gedeó* wérīca be'ro Abimelec Siquēpũ cũ paco acawererārē ĩ'agũ wa'acu niwī. Narē, nipe'tirā cũ paco ya curuacjārārē a'tiro nicu niwī:

² —Musā a'ti macā Siquēcjārārē sērītiña'ña:

¿Dise pe'ere musā nemorō ũasari? ¿Setenta ũmũa Jerubaal pō'rā ũmũa musārē duticā ũasari? ¿O, ni'cũta musārē wiogũ duticā ũasari? Wācũña. Yũ'ũ pe'e musā acaweregũ waro ni'i, nicu niwī Abimelec.

³ Cũ paco acawererā Siquēcjārārē Abimelec ye cjasere ucūbosacārā niwā. Na tojo nicā tũ'orā, Siquēcjārā Abimelere “Marī acaweregũ nimi. Tojo weerā cūrē siruturāsa'a”, nicārā niwā. ⁴ Cūrē setenta niyeru cujiri plata me'rá wee'que cujirire Baal-berire ějōpeori wi'i cjasere o'ocārā niwā. Te niyeru me'rá ũmũa ña'arārē wapaye, sirutuduticu niwī. ⁵ Be'ro cũ pacu ya wi'i Ofrapũ

* ^{9:1} Gedeórē apeterore “Jerubaal” pisucārā niwā.

wa'acu niwĩ. Topu ni'cāgā ũtāgā bu'ipu cū acawererā setenta Gedeó pō'rārē wējēcā'cu niwĩ. Gedeórēta Jerubaal pisucārā niwā. Jotam, du'sagupu dia'cū, āpērā ī'atiropu du'ti, yu'rucu niwĩ. ⁶ Be'ro nipe'tirā Siquēcjārā, tojo nicā Bet-milocjārā yucu pajicju encina wāmeticju pu'to, ũtā me'rā wéeca tuturo na ějōpeori tuturo pu'to nerēcārā niwā. Topu Abimelere wiogu sōrōcārā niwā.

⁷ Na tojo weecā tu'ogu, Jotam ũrūgū Gerizim bu'ipu mɔjāa, tocjārārē ɔputu caricūcu niwĩ:

“Mūsā Siquēcjārā, Ő'acū mūsārē tu'ocā ɔarā, yu'ure tu'oya.

*****

¹⁶ ”Mūsārē sērītiña'gūti. ¿Mūsā Abimelere wiogu sōrōrā, queoro weeati? ¿Mūsā Gedeó, cū pō'rārē queoro weeati? ¿Cū mūsārē añurō wee'caronojōta weeati? ¹⁷ Yu'u pacu cū catiri ɔmɔcore ma'itimidū, mūsārē a'mewējēbosawĩ. Madianita masā doca nirārē yu'rucogu, tojo weecu niwĩ. ¹⁸ Mūsā pe'e ni'cācā yu'u pacu acawererā, cū pō'rā setentare ni'cāgā ũtāgā bu'ipu narē wējē, yu'rūnu'cācārā niapu. Apeyema tja mūsā Abimelec, yu'u pacure da'raco'tego macūrē Siquērē wiogu sōrōcārā niapu. Cū mūsā acaweregu niyucā, tojo weecārā niapu. ¹⁹ Mūsā ni'cācā Gedeó, cū acawererārē queoro, diacjū nise me'rā wéerā, Abimelec me'rā e'catiya. Cū quē'rā mūsā me'rā e'catiato. ²⁰ Mūsā queoro weeticā pūrīcārē, pecame'e Abimelepure wijaa, mūsā Siquēcjārā, tojo nicā Bet-milocjārārē ũjūape'ocā'to. Mejārōta pecame'e mūsāpure wijaa, Abimelere ũjūacō'acā'to”, nicu niwĩ Jotam.

²¹ Tojo nitoja, Jotam Beer wāmetiropu du'tia wa'acu niwĩ. Cū ma'mi Abimelere uigu, topu niseticu niwĩ.

²² Abimelec Israe curuacjārārē i'tia cū'ma duticu niwĩ.

²³ Be'ro Ő'acū Abimelere, Siquēcjārā me'rā na basu a'me-

tu'ticã weecu niwĩ. Tojo weerã Siquëcjãrã Abimelere yu'rũũ'cãcãrã niwã. ²⁴ Õ'acũ Abimelec Gedeó põ'rã umua setentare wëjẽ'que wapa tojo weecu niwĩ. Tojo nicã Siquëcjãrã Abimelec cũ ma'misũmũarẽ wëjẽtamũ'que wapa na quẽ'rãrẽ bu'iri da'recu niwĩ.

*****

⁴⁵ Be'ropure Abimelec Siquëpũ ti macãcjãrã me'rã a'mewëjẽ, wapata'acu niwĩ. Tocjãrãrẽ wëjẽpe'ocũ niwĩ. Be'ro ti macã cjasere cõ'ape'ocã'cu niwĩ. Tojo wéeca be'ro topure ne apeyenojõ pĩ'rĩnemoticã'to nígũ, moarẽ doquestecũucu niwĩ.

⁴⁶ Æpẽrã Migdal-Siquëcjãrã ti macã u'mũarĩ wi'i, na me'rã a'mewëjẽrã a'tirãrẽ co'tedujati wi'ipũ nicãrã niwã. Abimelec Siquëcjãrãrẽ wëjẽcã tu'orã, na ëjõpeogu El-berit ëjõpeori wi'ipũ du'tisãjãacãrã niwã. Ti wi'i ùtã tu'rũ yecã'mota'aca wi'i nicaro niwũ. ⁴⁷⁻⁴⁸ Abimelec na topũ nerẽcã tu'ogu, cũ, cũ yarã masã me'rã ùrũgũ Salmón wãmeticjũpũ wa'acu niwĩ. Cõmea me'rã yucũdũpũrire ðute, wũacu niwĩ. Cũ yarã masãrẽ “Quero, yu'u weronojõ weeya”, nicũ niwĩ. ⁴⁹ Nipe'tirã yucũdũpũrire ðute, Siquëcjãrã na du'tiri wi'ipũ Abimelere sirutucãrã niwã. Topũ nipe'tise dũpũrire seecũu, pecame'e wĩjãcãrã niwã. Nipe'tirã ti wi'ipũre nirá mil umua, numia ùjũpe'tia wa'acãrã niwã.

⁵⁰ Tojo wéeca be'ro Abimelec Tebes wãmetiri macãpũ wa'a, tocjãrã me'rã a'mewëjẽ, narẽ docaque'acã weecu niwĩ. ⁵¹ Ti macã po'peapũ u'mũarĩ wi'i, surara na co'tedujiri wi'i nicaro niwũ. Ti wi'ipũ nipe'tirã umua, numia du'tisãjãacãrã niwã. Ti wi'i sopere bi'a, ti wi'i bu'ipũ mũjãcãrã niwã. ⁵² Abimelec ti wi'i sopepũ eja, tore tuupã'rẽ, ùjũagũtigũ weecu niwĩ. ⁵³ Cũ tojo weeguti nirĩ cura ni'cõ numio ti wi'i bu'ipũ nigó co trigo tuumũtõcjare cũ dũpoapũ doquepeoco niwõ. Co tojo weecã, cũ dũpoa

pe'toro bata wa'acaro niwũ. ⁵⁴ Maata cũ wãmorẽ mia-co'tegure piji, cũrẽ nicu niwĩ: “Mu'u ya pjĩ miiwĩrõ, yu'ure ñosẽwějẽcã'ña. ‘Numio cũrẽ wějẽcã'mo’ nicã uatigu, ‘Tojo weeya’”, nicu niwĩ. Tojo weegu cũrẽ da'raco'tegu cũrẽ ñosẽwějẽcũ niwĩ. Tojo wee Abimelec wẽria wa'acu niwĩ. ⁵⁵ Cũ wẽrĩcã ĩ'arã, Israe curuacjãrã na ye wi'seripu dajatojaacãrã niwã.

⁵⁶ Tojo weegu Abimelec cũ acawererã setentare wějẽgũ, cũ pacure ña'arõ wee'que wapare Ô'acũ wapaseecu niwĩ. ⁵⁷ Tojo nicã Ô'acũ Siquẽcjãrã umuarẽ na ña'arõ wee'que wapare tojo weecu niwĩ. Tojo wee Jotam, Gedeó macũ Siquẽcjãrãrẽ “Ña'arõ wa'arosa'a” ní'que narẽ queoro wa'acaro niwũ.

10

Tola ye cjase ni'i

¹ Abimelec wẽrĩca be'ro Isacar ya curuacjũ Tola wãmetigu, Fúa macũ, Dodo pãrãmi, Israe curuacjãrãrẽ narẽ ĩ'atu'tirãrẽ yu'rucocu niwĩ. Cũ Samir wãmetiri macã Efraí bu'papijaropu macãrĩticu niwĩ. ² Veintitrés cã'marĩ Israe curuacjãrãrẽ duticu niwĩ. Be'ro wẽria wa'a, Samipu yaano'cu niwĩ.

Jair ye cjase ni'i

³ Tola be'ro Jair Galaad wãmetirocjũ veintidos cã'marĩ Israe curuacjãrãrẽ duticu niwĩ. ⁴ Cũ treinta umua põ'rãticu niwĩ. Nanucũ na yarã burroare pesacãrã niwã. Na treinta macãrĩ Galaare duticãrã niwã. ⁵ Jair wẽrĩca be'ro Camón wãmetiri macãpu cũrẽ yaacãrã niwã.

Amonita masã Israe curuacjãrãrẽ da'radutipe'que ni'i

⁶ Israe curuacjãrã apaturi Ô'acũ ĩ'orõpu ña'arõ weeseticãrã niwã. Na Baal, tojo nicã Astartére

ĕjĵopecārā niwā. Tojo nicā Siria di'tacjārā na ĕjĵopearārē, Sidŏcjārā, moabita masā, amonita masā, filisteo masā na ĕjĵopearānojŏrē ĕjĵopecārā niwā. Ő'acū pe'ere ĕjĵopecodu'u, cū weeduti'quere weeticārā niwā. ⁷ Tojo weegu Ő'acū na me'rā ua, filisteo masā, amonita masā doca wa'acā weecu niwī. ⁸ Tojo wa'ari cū'ma me'rā dieciocho cū'marī Israe curuacjārārē űa'arŏ dutipe da'raduticārā niwā. Nipe'tirā Israe curuacjārā dia Jordá mujĵpū mĵĵatiro pe'ecjārā Galaad di'tapu nirārē tojo weecārā niwā. Ti di'ta amorreo masā ya di'ta nicaro niwū. ⁹ Tojo nicā amonita masā Judácjārā, Benjamícjārā, Efraícjārā me'rā a'mewĕjĕrātirā, dia Jordápu pĕ'aticārā niwā. Tojo weerā Israe curuacjārā pūrŏ wioro tĕ'oña'cārā niwā. ¹⁰ Tojo wa'acā, Israe curuacjārā Ő'acū cū weetamusere sĕrĕcārā niwā: “Ő'acū, mĕ'urē ĕjĵopecodu'u, Baal pe'ere ĕjĵopecosiruturā, mĕ'urē yĕ'rĕnĕ'cāpu”, nicārā niwā.

¹¹ Ő'acū narē yĕ'ticu niwī: “Dĕporopu Egiptocjārā, amorreo masā, amonita masā, filisteo masā, ¹² Sidŏcjārā, amaleca masā, tojo nicā madianita masā mĕsārē űa'arŏ weecā, mĕsā yĕ'ure weetamusere sĕrĕcā, yĕ'u mĕsārē yĕ'rĕowu. ¹³ Yĕ'u tojo weemicā, āpĕrānojŏrē ĕjĵopearātirā, yĕ'ure ĕjĵopecodu'ucā'wū. Tojo weegu mĕsārē yĕ'rĕonemosome majā. ¹⁴ Na mĕsā ĕjĵopearā, mĕsā bese'cārārē na weetamusere sĕrĕrā wa'aya. Mĕsārē mejĕcā wa'acā, náta mĕsārē yĕ'rĕoato”, nicu niwī Ő'acū.

¹⁵ Cū tojo nicā tĕ'orā, Israe curuacjārā Ő'acūrē a'tiro nicārā niwā: “Ŭsā mĕ'urē yĕ'rĕnĕ'cāpu. No'o mĕ'u űsārē weesĕrĕrŏnojŏ weeya. Mejŏ ni'cārŏcā waroma űsārē yĕ'rĕoya”, nicārā niwā. ¹⁶ Na tojo níca be'ro ape di'tacjārā na ĕjĵopearānojŏ na wa'teropu nirārē cŏ'a, Ő'acūrē apaturi ĕjĵopecārā niwā tja. Na tojo weecā ĕ'agū, Ő'acū na

pi'etisere i'anemosi'ríticu niwĩ.

¹⁷ Be'ro amonita masã Israe curuacjãrã me'rã a'mewějērãtirã, nerẽ, Galaapu cãrĩcãrã niwã. Israe curuacjãrã pe'e nerẽque'a, Mizpapu cãrĩrã wa'acãrã niwã. ¹⁸ Galaacjãrã wiorã a'merĩ ucũcãrã niwã: “No'õ amonita masãrẽ su'ori u'mutã, a'mewějẽgũnojõ, cãta nipe'tirã Galaacjãrã wioġu sãjãgũsami”, nicãrã niwã.

11

Jefté ye cjase ni'i

¹ Jefté, Galaad di'tacjũ, a'mewějẽtutuagũ nicũ niwĩ. Cũ pacũ Galaad nicũ niwĩ. Cũ paco pe'e umũa me'rã a'metãrãsijari masõ nico niwõ. ² Galaad numo quẽ'rã umũarẽ põ'rãtico niwõ. Na bucuarã, Jeftere na ya wi'ipũ nimi'cũre cõ'awĩrõcãrã niwã. Cũrẽ a'tiro nicãrã niwã: “Mu'u apegno macũ ni'i. Tojo weegu marĩ pacũ cũ wẽ'ica be'ro cũuatjere ñe'esome”, nicãrã niwã. ³ Na tojo nicã, Jefté cũ acawererãrẽ du'tigũ, apero Tob wãmetiropũ macãrĩ wa'acu niwĩ. Topũ umũa no'õ uaro weema'arãrẽ, na tu'omasĩrõ marĩrõ weesetirãrẽ neocũucũ niwĩ. Cũ me'rã ba'patisijacãrã niwã.

⁴ Be'ropũ amonita masã Israe curuacjãrã me'rã a'mewějẽcãrã niwã. ⁵ Na tojo weeri cura Galaad wiorã Jefté Tob wãmetiropũ nigũrẽ pijirã wa'acãrã niwã.

⁶ —A'tia. Marĩ amonita masã me'rã a'mewějẽrã wa'acã, mu'u ãsã wioġu nicã uasa'a, nicãrã niwã.

⁷ Jefté narẽ nicũ niwĩ:

—Musã yu'ure i'asĩ'rĩti, yu'u pacũ ya wi'ipũ ní'cũre cõ'awĩrõcã'wũ. ¿De'ro weerã ni'cãrõacãrẽ musãrẽ mejẽcã wa'acã, yu'u tiropũ a'tiatĩ? nicũ niwĩ.

⁸ Galaacjãrã bucuarã cũrẽ nicãrã niwã:

—Tojo wee'cãrã nimirã, ni'cãrõacãrẽ mu'urẽ a'marã a'tiapũ. Mu'u ãsã me'rã a'ti, amonita masã me'rã

a'mewějěcã ɰa'a. Tojo nicã, mɰ'u nipe'tirã Galaacjãrã wiogu sãjãcã ɰa'a, nicãrã niwã.

⁹ Jefté narē yɰ'ticɰ niwĩ:

—Musã yɰ'ure amonita masã me'rã a'mewějěato nírã miacã, tojo nicã Ô'acũ yɰ'ure narē docaque'acã weecã, diacjũta musã wiogu nigũti, nicɰ niwĩ.

¹⁰ Cũ tojo nicã tɰ'orã, Galaacjãrã bɰcɰrã cũrē yɰ'ticãrã niwã;

—Ô'acũ marĩ ucũsere tɰ'ogu weemi. Nirõta mɰ'u nírõnojõta weerãti, nicãrã niwã.

¹¹ Tojo weegu Jefté Galaacjãrã bɰcɰrã me'rã wa'acɰ niwĩ. Nipe'tirã masã cũrē na wiogu sõrõcãrã niwã. Jefté nipe'tise cũ narē ní'quere apaturi Mizpapɰ Ô'acũ tɰ'oropɰ nicɰ niwĩ tja.

¹² Be'ro Jefté queti wererãrē amonita masã wiogu tiro o'ócɰ niwĩ. Cũrē a'tiro ni sērĩtiña'duticɰ niwĩ: “¿Ñe'e bu'iri mɰ'u ũsã ya di'tapɰ sãjãti, ũsã me'rã a'mewějěsĩ'rĩti?” ni queti o'ócɰ niwĩ.

¹³ Amonita masã wiogu Jefté cũ quetiweredutigɰ o'ó'cãrãrē yɰ'ticɰ niwĩ: “Israe curuacjãrã Egiptopɰ ní'cãrã wjarã, dia Arnón me'rã nɰ'cã, téé Jaboc, Jordá wãmetise maarĩ wa'tero nise di'tare ē'macãrã niwã. Tojo weerã a'mewějěse marĩrõ te di'tare yɰ'ure wiaya”, nicɰ niwĩ.

¹⁴ Tere tɰ'ogu, Jefté ãpērã queti wererãrē amonita masã wiogure o'ócɰ niwĩ tja. ¹⁵ A'te quetire cũrē werenemoduticɰ niwĩ: “Jefté mɰ'urē a'tiro ni weredutiami: ‘Israe curuacjãrã moabita masã ye di'ta, tojo nicã amonita masã ye di'tare ē'maticãrã niwã. ¹⁶ Na Egiptopɰ ní'cãrã wjarã, yucɰ marĩrõpɰ wa'a, yɰ'rɰacãrã niwã. Téé Maa sõ'arĩ maajopɰ yɰ'rɰpē'a wa'a, be'ro Cadespɰ ejacãrã niwã. ¹⁷ Topɰ nírã, Israe curuacjãrã edomita masã wiogure queti wererãrē o'ó'cãrã niwã. Cũrē a'tiro nicãrã niwã: “Ũsã musã ya di'tapɰ yɰ'rɰtērĩwã'cãcã, ‘Añurõsa'a' niña”.

Edomita masã wiogũ pe'e narẽ yu'rutẽrĩcã uaticũ niwĩ. Moabita masã wiogũ quẽ'rãrẽ mejãrõta sẽricãrã niwã. Cũ quẽ'rã cũ ya di'tare narẽ yu'rutẽrĩcã uaticũ niwĩ. Tojo weerã Israe curuacjãrã Cadespũ tojacãrã niwã.

¹⁸ "Be'ro na yucũ marĩrõpũ yu'rutẽrĩ, Edom, Moab di'ta sumuto yu'rua, Moab di'ta mujĩpũ mujãtiro pe'e eja, dia Arnón ape pã'rẽ pe'e tojaque'acãrã niwã. Dia Arnón me'rã Moab di'ta nu'cãcaro niwũ. Tojo weerã Moab di'ta pe'ere sãjãtĩcãrã niwã.

¹⁹ "Be'ro tja Israe curuacjãrã queti wererãrẽ Sehón, amorreo masã wiogũ, Hesbón wãmetiri macãcjũ tiropũ o'ócãrã niwã. Cũrẽ "Ûsã ya di'tapũ wa'acã, mu'ũ ya di'tapũ yu'rutẽrĩwã'cãdutiya", ni sẽricãrã niwã. ²⁰ Sehón pe'e Israe curuacjãrã tojo nisere ëjõpeoticũ niwĩ. Tojo weegũ narẽ cũ ya di'tapũ yu'rutẽrĩcã cã'mota'acũ niwĩ. Cũ yarã surarare neocũu, Jahas tiropũ tojaque'acã weecũ niwĩ. Tojo wee Israe curuacjãrã me'rã a'mewẽjẽcãrã niwã. ²¹ Be'ro Õ'acũ, Israe curuacjãrã wiogũ, narẽ Sehõrẽ, cũ yarãrẽ docaque'acã weecũ niwĩ. Nipe'tise amorreo masã ya di'tare na ya di'ta tojacã weecãrã niwã. ²² Dia Arnón me'rã nu'cã, téé dia Jaboc na ye di'ta tojacaro niwũ. Tojo nicã, yucũ marĩrõ me'rã téé dia Jordãpũ nituocarõ niwũ. ²³ ¿Ni'cãrõacãrẽ Õ'acũ amorreo masãrẽ cõ'awĩrõ'que di'tare, Israe curuacjãrãrẽ o'o'que di'tare ãsãrẽ cõ'asĩ'rĩti?

*****

²⁷ Yu'ũ mu'urẽ ña'arõ weetiapũ. Mu'ũ pe'e ãsã me'rã a'mewẽjẽgũ a'tigũ, yu'ure ña'arõ weegũ wee'e. Õ'acũ, nipe'tirãrẽ besegũ ¿noa ye di'ta nisari? nígũ, Israe curuacjãrãrẽ, amorreo masãrẽ queoro besegũsami", nicũ niwĩ Jefté.

²⁸ Cũ tojo nimicã, amonita masã wiogũ Jefté ní'quere tu'osĩ'rĩticũ niwĩ.

²⁹ Be'ro Espíritu Santu Jeftére sājāacū niwī. Cū tutuaro me'rā Jefté Galaacjārā ya di'ta, tojo nicā Manasés ya curuacjārā ya di'tare yu'rūtērīcū niwī. Amonita masā ya di'tare sājāgū, Mizpa Galaad nirī macā me'rā yu'rūacū niwī.
*****

³² Jefté amonita masā me'rā a'mewējēgū wa'acū niwī. Ō'acū Jeftére narē docaque'acā weecū niwī. ³³ Jefté pājārā cūrē ī'atu'tirā me'rā a'mewējēcū niwī. Veinte macārīcārārē Aroer me'rā, téé Minit, Abel-keramimpū docaque'acā weecū niwī. Tojo weerā Israe curuacjārā amonita masārē na doca tojacā weecārā niwā.
*****

12

*****

⁷ Jefté seis cū'marī Israe curuacjārā wiogū nicū niwī. Cū wérīca be'ro Galaapū, cū bajuáca macāpū cūrē yaacārā niwā.
*****

13

Sansón bajua'que ni'i

¹ Apaturi Israe curuacjārā Ō'acū ī'orōpū ña'arō weecārā niwā. Na tojo weecā ī'agū, Ō'acū narē filisteo masārē wiacū niwī. Tojo weerā cuarenta cū'marī na dutise doca nicārā niwā.

² Ni'cū umū Manoa wāmetigū Dan ya curuacjū nicū niwī. Zoracjū nicū niwī. Manoa nūmo pō'rāmarīgō nico niwō. ³ Ō'acū cū basuta nimigū, cūrē wereco'tegū weronojō upūsjānū'cā* co tiro eta, a'tiro nicū niwī: “Mū'u pō'rāmarīgō ni'i. Ni'cārōacārē nijīpaco wa'a, ni'cū pō'rātīgosa'a. ⁴ Ne vino, si'bio'quere si'rīticā'ña. Tojo nicā

* 13:3 Ī'aña Gn 16.7 docapū oja'quere.

Moisé ba'adutiti'quenojõrẽ ba'aticã'ña. ⁵ Mũ'u põ'rãti-acũ ne poari seeno'ña marĩgũsami. Cũ bajuati dũporo Õ'acũ yagũ, Nazareo masũ† cũuno'yutojagũsami. Cũ Israe curuacjãrã filisteo masãrẽ da'raco'te'cãrãrẽ yũ'rũweticã weenu'cãgũsami", nicũ niwĩ.

⁶ Cũ tojo nĩcã be'ro Manoa nũmo marãpũ tiropũ wa'a, a'tiro ni wereco niwõ: "Õ'acũ o'ó'cũ yũ'u tiro etami. Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã'cũ bajuami. '¿No'ocjũ niti mũ'u?' ni sãrĩtiña'tiasũ. Cũ quẽ'rã cũ wãmerẽ weretiami. ⁷ A'tiro niami: 'Mũ'u nijĩpaco wa'a, ni'cũ põ'rãtigosa'a. Ni'cãcã me'rã ne vinorẽ, si'bio'quere sĩ'rĩticã'ña. Moisé ba'adutiti'quenojõrẽ ba'aticã'ña. Cũ wĩ'magũ ne bajua'cũ téé wẽrĩgũpũ Õ'acũ yagũ nazarero masũ nigũsami,' niami", ni wereco niwõ.

⁸ Co tojo nicã tu'ogũ, Manoa Õ'acũrẽ a'tiro ni sãrĩcũ niwĩ: "Õ'acũ, mũ'u ãsãrẽ o'ó'cũre apaturi ãsã tiropũ o'óya tja. Cũ wĩ'magũ bajuacjũre de'ro wee masõrãsari, ni weregũ a'tiatio", nicũ niwĩ.

⁹ Õ'acũ cũ sãrĩsere tu'o, Manoa nũmo cãpũpũ nigõrẽ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã, apaturi core bajuacũ niwĩ. Co marãpũ Manoa pe'e co me'rã marĩcũ niwĩ. ¹⁰ Cũ bajuacã ã'agõ, sojaro me'rã co marãpũre werego wa'aco niwõ:

—Cãrũ yũ'u ã'a'cũ apaturi bajuami tja, nico niwõ.

¹¹ Co tojo nicã tu'ogũ, Manoa wã'cãnu'cã, cũ nũmorẽ sirutuwã'cã, cũ tiropũ ejacũ niwĩ.

† 13:5 Nazareo masã nĩrõ, "Õ'acũ yarã cũuno'cãrã nima", nisĩ'rĩrõ wee'le. Na Nazareo masã nĩrĩ curare vinorẽ, si'bio'quere ne sĩ'rĩticãrã niwã. Na ye poarire seeticãrã niwã. Tojo nicã wẽrĩ'cãrã upũ tiropũ wa'aticãrã niwã. Nazareo masã sãjãrã, apeterore yoaticã tojo niseticũcãrã niwã. Apetero pe'ere na catiro põtõorõ tojo sãjã, yapatĩcãrã niwã.

—¿Mu'uta niti yu'u numo me'rã ucũ'cu? ni sērītiña'cu niwī.

—Ūu, cūta ni'i, nicu niwī.

¹² Cū tojo nicã tu'ogu, Manoa cūrē a'tiro nicu niwī:

—Mu'u were'que queoro wa'acã, ħsã de'ro wee wī'-magūrē masōrāsari? ħDe'ro weerāsari cū me'rã? ni sērītiña'cu niwī.

¹³ Ō'acũ cū basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cã, cūrē a'tiro yu'ticu niwī:

—Mu'u numo nipe'tise yu'u core were'quere weeato.

¹⁴ Ne cã'rō u'seducaco, tojo nicã vino, si'bio'quere sī'rītīcã'to. Te u'sepaganojō me'rã wee'que quē'rārē ba'aticã'to. Tojo nicã Moisé ba'adutiti'quenojōrē ba'aticã'to. Nipe'tise yu'u core duti'quere weeato, nicu niwī.

¹⁵ Be'ro Manoa cūrē a'tiro nicu niwī:

—Mu'u ūsã me'rã tojánīña yujupu. Mu'u ba'acã, ni'cũ cabracārē wējē, do'arātīrã wee'e.

¹⁶ Cū pe'e Manoarē yu'ticu niwī:

—Musã yu'ure tojadutimicã, musã ba'asere ba'asome. Mejō pe'e Ō'acūrē cabracārē wējē ūjūamorōpeoya. Manoa cū “Ō'acũ cū basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cãmi”, ni masīticu niwī.

¹⁷ Be'ro Manoa cūrē nicu niwī:

—¿De'ro wāmetiti mu'u? Mu'u ūsārē were'que queoro wa'acã ĩ'arã, āpērã tu'oropu mu'urē “Diacjūta wereapī”, nirāsa'a, nicu niwī.

¹⁸ Cū pe'e Manoarē yu'ticu niwī:

—¿De'ro weegu yu'u wāmerē masīsī'rīti? Yu'u werēcãma, musã tu'omarīa wa'abosa'a, nicu niwī.

¹⁹ Be'ro Manoa cabracārē wējē, tojo nicã otese dũca perire mīí, ūtã bu'īpu ūjūamorōpeo, Ō'acūrē e'catipeocu niwī. Manoa, cū numo na ĩ'arī cura Ō'acũ na ĩ'atī'quenojōrē ĩ'ocu niwī. ²⁰ Pecame'e o'me mujāarī cura Ō'acũ cū basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cã,

o'me wa'teropu mɔjãa wa'acu niwĩ. Tojo weecã ĩ'arã, Manoa, cū nũmo di'tapu paamu'rĩque'acãrã niwã. ²¹ Cū narẽ apaturi bajuaticã, Manoa “Õ'acũ cū basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnu'cãpĩ”, ni masĩcu niwĩ.

²² Tojo weegu cū nũmorẽ nicu niwĩ:

—Marĩ Õ'acūrẽ ĩ'apu. Tojo weerã marĩ wẽrĩrãsa'a, nicu niwĩ.

²³ Cū nũmo pe'e nico niwõ:

—Õ'acũ marĩrẽ wẽjẽsĩ'rĩgũ, a'te marĩ ẽjũamorõpeo'quere, tojo nicã otese dũca peri marĩ o'o'quere ñe'etibopĩ. A'tere ĩ'otibopĩ. Tojo nicã, marĩrẽ a'tere weretibopĩ, nico niwõ.

²⁴ Be'ro Manoa nũmo wĩ'magũrẽ põ'rãtigo, cūrẽ Sansón wãmeyeco niwõ. Wĩ'magũ bũcuacã, Õ'acũ cūrẽ añurõ weecu niwĩ. ²⁵ Siape'le me'rã bũcuã, ni'cã nũmu Sansón Dan ya curuacjãrã ya di'tapu nirĩ cura Espĩritu Santu cũpũre sãjãnu'cãcu niwĩ. Zora, Estaol wãmetise macãrĩ wa'teropu tojo wa'acaro niwũ.

14

Sansón cū omocã dũ'te'que ni'i

¹ Ni'cã nũmu Sansón Timnat wãmetiri macãpu bu'acu niwĩ. Topu ni'cõ numio filisteo masõrẽ ĩ'acu niwĩ. ² Be'ro wĩ'ipu dajagu, cū pacusũmarẽ werecu niwĩ:

—Timnapu ni'cõ filisteo masõrẽ ĩ'apu. Yũ'ure numisẽrĩbosarã wa'aya, nicu niwĩ.

³ Cū pacusũma cūrẽ yũ'ticãrã niwã:

—¿De'ro weegu mũ'u sõjã filisteo masã, Õ'acūrẽ ẽjõpeotirã wa'teropũre mũ'u nũmo niacjore a'mati? ¿Marĩ Israe curuacjãrã wa'teropũre mũ'u basucãrã numia mũ'u me'rã omocã dũ'teacjo marĩti? nicãrã niwã.

Sansón pe'le pacusũmarẽ yũ'ticu niwĩ:

—Core miirã wa'aya. Yũ'u tu'sago niamo, nicu niwĩ.

⁴ Õ'acũ filisteo masãrẽ cõ'agũti nígũ, tojo weecu niwĩ. Cũ pacusumua “A'te Õ'acũ cũ cũu'que nisa'a”, ni masĩticãrã niwã. Titapure filisteo masã Israe curuacjãrãrẽ duticãrã niwã. ⁵ Be'ro Sansón cũ pacusumua me'rã Timnapu bu'acãrã niwã. Na Timnat u'se wesepu ejari cura, wãcũña marĩrõ yai wĩ'magũ Sansón tiropu “Jii” pi'aticu niwĩ. ⁶ Espíritu Santu Sansõpure sãjãa, tutuase cãrẽ o'ocu niwĩ. Tojo weegu cũ omocãrĩ me'rã dia'cũ yaire wẽjẽgũ, tãasurecã'cu niwĩ. Cabra wĩ'magũrẽ tãasurero weronojõ tojo weecu niwĩ. Tojo weemigũ, cũ pacusumuarẽ cũ wee'quere wereticu niwĩ. ⁷ Be'ro numio tiropu bu'a, co me'rã ucũcu niwĩ. Core tu'sayu'ruacu niwĩ.

⁸ Be'ro co me'rã omocã du'tegutigu bu'agu, yai cũ wẽjẽ'cure ma'a ojaropu i'agũ wa'acu niwĩ. Cũ upumejãrõrẽ mumia yeebi'aque'a, na te co me'rã sãñacã i'acu niwĩ. ⁹ Tere míi, ne'rẽbu'acu niwĩ. Cũ pacusumuarẽ bocaejagu, narẽ ecacu niwĩ. Na quẽ'rã tere ne'rẽcãrã niwã. “Topu miapu” ni wereticu niwĩ.

¹⁰ Be'ro cũ pacu cũ macũ numo niacjore i'agũ bu'acu niwĩ. Topu Sansón bosenumu weepocu niwĩ. Na ma'mapjia omocã du'teatji duporo weewuaronojõ weecu niwĩ. ¹¹ Filisteo masã cũ ejacã i'arã, cãrẽ ba'patiajãrẽ treinta umua o'ocãrã niwã.

¹² Sansón narẽ nicu niwĩ:

—Musãrẽ nĩbocapesere werema. Siete numurĩ bosenumu nise numurĩ queoro musã nĩbocacã, yũ'u musãncũ ni'cãrõ su'tiro lino me'rã wéeca su'tiro, tojo nicã bosenumu sãñawuase su'tinojõrẽ o'oguti. ¹³ Musã nĩbocatrã pũrĩcã, yũ'ure treinta su'ti lino me'rã wee'que su'ti, tojo nicã ticuse bosenumu sãñawuase su'tinojõrẽ o'orãsa'a, nicu niwĩ.

Cũ tojo nicã tũ'orã, “Jaũ, mũ'ũ nĩbocasere ũsãrẽ wereya”, nicãrã niwĩ.

¹⁴ Be'ro narẽ werecu niwĩ:
 “Ba'ayapi'cũpũre ba'ase wijasa'a.
 Tutuagũre i'pitise wijasa'a”, nicũ niwĩ.

Itia nũmũ na nĩbocasĩticãrã niwã.

¹⁵ Ba'paritise wa'ari nũmũrẽ Sansón nũmo niacjore a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'ũ marãpũ niacjũre te nĩbocasere weredutiya. Mũ'ũ wereticã, mũ'ũrẽ, mũ'ũ pacũ acawererãrẽ ũjũape'ocã'rãsa'a. ¿Ũsã yere yajasĩ'rĩgõ, ũsãrẽ pijiatĩ? nicãrã niwã.

¹⁶ Na tojo nicã tũ'ogo, Sansón nũmo cũ tiropũ wa'a, utigota, cãrẽ nico niwõ:

—Mũ'ũ yũ'ũre ũawe'e. Ne yũ'ũre ma'iwe'e. Yũ'ũ acawererãrẽ nĩbocasere sãrĩtiña'cũ niapũ. Yũ'ũ pe'ere weretiapũ, nico niwõ.

Sansón core yũ'ticũ niwĩ:

—Te nĩbocasere yũ'ũ pacũsumũa marĩcãrẽ weretiapũ. ¿De'ro weegũ mũ'ũ pe'ema werebosari? nicũ niwĩ.

¹⁷ Cũ wereti'que bu'iri ti semanarẽ utipe'ocã'co niwõ. Nitũori nũmũrẽ tũ'omĩ, caributi, core werecu niwĩ. Tere tũ'ogo, co acawererãrẽ wereturiaco niwõ. ¹⁸ Bosenũmũ nitũori nũmũ mujĩpũ sãjãrĩ cura, ti macãcjãrã mũmũa Sansõrẽ nicãrã niwã:

“Mumĩaco nemorõ i'pitise apeyerũa ba'ase marĩ'i. Yai yũ'rũoro tutuagũ marĩmi”, nicãrã niwã.

Na tojo nicã tũ'ogũ, Sansón narẽ yũ'ticũ niwĩ:

“Yago wecũo me'rã di'ta se'emorecũuwã'cãtirã, nĩbocasere masĩtibopã”,* nicũ niwĩ.

¹⁹ Maata Espĩritu Santu tutuaro me'rã cũpũre sãjãacũ niwĩ. Tojo weegũ Sansón Ascalón wãmetiri macãpũ

* 14:18 “Yũ'ũ nũmorẽ sãrĩtiña'nũrũtirã pũrĩcã, nĩbocasere masĩtibopã”, nisĩ'rĩgũ, tojo nicũ niwĩ.

bu'acũ niwĩ. Tocjãrã umũa treintare wějẽ, na su'ti sãña'-
quere ẽ'macũ niwĩ. Tere cũ nĩbocasere were'cãrãrẽ o'ocũ
niwĩ. Na me'rã pũrõ uagũ, cũ pacũ ya wi'ipũ dajacũ niwĩ.
²⁰ Tere i'agũ, Sansón mañecũ ní'cũ cũ macõrẽ na omocã
du'tecã co'te'cũ pe'ere numisocũ niwĩ.

15

Sansón filisteo masã me'rã a'mewějẽ'que ni'i

¹ Yoáca be'ro trigo bucuatu'ajari cura Sansón cũ
numorẽ i'agũ wa'agũ, ni'cũ cabracãrẽ miacũ niwĩ. Topũ
ejagũ, a'tiro ni wãcũcũ niwĩ: “Yũ'ũ numo ya tucũpũ
sãjãagũti”, nicũ nimiwĩ. Co pacũ pe'e cãrẽ sãjãadutiticũ
niwĩ.

² A'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ũ a'tiro wãcũwũ. Yũ'ũ macõrẽ ne uatisami,
nimiwũ. Tojo weegũ mũ'ũ me'rãcjãrẽ core o'owũ. Co
acabijo co yũ'rũoro añugõ nimo. Co pe'ere miaña, nicũ
niwĩ.

³ Sansón cãrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ filisteo masãrẽ ña'arõ wéegũ,
bu'iri moogũsa'a.

⁴ Tojo weegũ cũ trescientos zorra, diayia weronojõ
bajurãrẽ ñe'e, pũarãrã na ye pĩcõrĩrẽ du'tecũucũ niwĩ. Te
cũ du'te'caropũ ope tĩarĩ õ'ocũ niwĩ. ⁵ Te tĩarĩrẽ si'ayoo,
filisteo masã na otese cũoropũ zorrare du'uo'ocũ niwĩ.
Nipe'tise trigo na tã'rẽcũu'que mesãrĩ, u'se weseri, olivo
weseri mũjũñe'epe'tia wa'acaro niwũ.

⁶ Filisteo masã tere i'arã, “¿Noa tojo weepari?” ni,
a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã. “Sansón, Timnacjũ buji tojo
weecũ niami. Cũ numorẽ cũ me'rãcjãrẽ o'o'que bu'iri tojo
weecũ niami”, ni wereno'cãrã niwã. Tere tũ'orã, filisteo
masã core, co pacũre mũjũacõ'acãrã niwã.

⁷ Be'ro Sansón narẽ nicũ niwĩ:

—Musã tojo wee'que wapa yu'u musã me'rã tojo a'pepũrĩnu'cũgũsa'a. Téé musãrẽ a'méca be'ropu añugũsa'a, nicu niwĩ.

⁸ Ƴputu uatjĩagũ, na me'rã a'mewẽjẽ, pãjãrãrẽ wẽjẽcu niwĩ. Tojo weetu'ajanu'cõ, ãtãgã Etam wãmeticja nirĩ tutipu bu'a, topu niseticu niwĩ.

Sansón burro uséca õ'a me'rã a'mewẽjẽgũ wa'a'que ni'i

⁹ Be'ro filisteo masã Judá di'tapu majãa, topu nerẽcãrã niwã. Téé Lehi pu'topu tuustenu'cãcãrã niwã. ¹⁰ Judácjãrã narẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã ãsã me'rã a'mewẽjẽrã a'tiati?

Na yu'ticãrã niwã:

—Ûsã Sansórẽ ñe'erã a'tirã weepu. Ûsãrẽ cũ ña'arõ wee'caronojõta cũrẽ a'merãti, nicãrã niwã.

¹¹ Tere tu'orã, i'tiati mil umua Judácjãrã ãtãgã Etam wãmeticja nirĩ tutipu bu'acãrã niwã. Sansórẽ a'tiro nicãrã niwã:

—¿Mu'u masĩweti? Filisteo masã marĩrẽ dutirã, marĩ nemorõ tutuarã nima. ¿De'ro weegu ãsãrẽ tojo weeati?

Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Na yu'ure wee'caronojõta yu'u quẽ'rã mejãrõta weepu.

¹² Cũ tojo nicã tu'orã, cũrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—Filisteo masãrẽ wiarãtirã, mu'urẽ du'terã a'tirã weepu.

Sansón narẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ wãme me'rã wãmepeo, “Mu'urẽ wẽjẽsome”, niña, nicu niwĩ.

¹³ Cũ tojo nicã tu'orã, “Jau”, nicãrã niwã. “Mejõ mu'urẽ du'te, filisteo masãrẽ wiarãti. Mu'urẽ wẽjẽsome”, nicãrã niwã. Tojo weerã pu da pũnu'mo dari, ma'ma dari me'rã cũrẽ du'tecãrã niwã. Du'te, cũrẽ ãtã tutipu ní'cure miwijaacãrã niwã.

¹⁴ Cũ Lehipu ejari curare filisteo masã cūrē ī'arã, pūrō e'catise me'rã caricũwã'cãticãrã niwã. Na tojo weecã, Espiritu Santu tutuaro me'rã cūpũre sãjãacu niwĩ. Cūpũre sãjãcã, cūrē du'te'que dari lino ũjũ'que ca'bise dari weronojō wa'acaro niwũ. Tojo weero te dari suruste-dijacaro niwũ. ¹⁵ Be'ro burro uséca õ'a, bopoticureri õ'arē boca, ti õ'a me'rã mil umuarē wējēcu niwĩ.

¹⁶ Be'ro Sansón nicu niwĩ:

“Burro uséca õ'a me'rã wējē, narē puã mesã see-neocūuaru.

Burro uséca õ'a me'rã mil umuarē wējēcã'pu”, nicu niwĩ.

¹⁷ Cũ tojo níca be'ro ti õ'arē cõ'acã'cu niwĩ. Cũ a'mewējē'carore Ramat-lehi* wãmeyecãrã niwã.

¹⁸ Cũ a'mewējēca be'ro pūrō acowuocu niwĩ. Tojo weegu Ő'acūrē uputu sērīcu niwĩ: “Yu'u mu'urē da'ra-co'tegu ni'i. Mu'u yu'ure filisteo masã me'rã a'mewējēcã, narē docaque'acã weeapu. ¿Ni'cãrõacãma acowuose me'rã wērīgūsari? ¿Tojo nicã ã'rã mu'urē ējõpeotirã tiropu wērīgūsari?” nicu niwĩ.

¹⁹ Cũ tojo nicã tu'ogu, Ő'acũ ni'cã cope aco wijacã weecu niwĩ. Ti pe wijasepũre Sansón aco sī'rīcu niwĩ. Sī'rītoja, mejãrõta tutuagu wa'acu niwĩ tja. Tojo weero aco wijari pe En-hacore wãmeyeno'caro niwũ. Topu Lehipu aco wijari pe nidecoti'i yujupu.

²⁰ Filisteo masã na duticaterore Sansón veinte cū'marĩ Israe curuacjãrãrē su'ori niseticu niwĩ.

16

Sansón Gaza wãmetiri macãpu weeseti'que ni'i

* 15:17 Ramat-lehi níró, “Burro uséca õ'a bu'pa” nisī'rĩrõ wee'e.

¹ Ni'cã nũmũ Sansón Gaza wãmetiri macãpũ wa'acũ niwĩ. Topũ ejagũ, ni'cõ numio ɯmũarẽ a'metãrãwap-ata'ari masõrẽ ì'acũ niwĩ. Be'ro co ya wi'ipũ co me'rã cãrĩgũ sãjãacũ niwĩ. ² Gazacjãrã “Sansón ti macãpũ niapũ” nicã tũ'ocãrã niwã. Tojo weerã ti macã sãjãrĩ sope pu'to cã'mota'anũ'cãeja, co'tebo'reacãrã niwã. “Bo'reacã cũrẽ wẽjẽrãti” nĩrã, ti ñamirẽ ne cũrẽ cariboticãrã niwã.

³ Sansón pe'e ñami deco wã'cã, ti macã cja sopere te botari me'rãta du'uamí, tere wua, ɯrũgũ Hebró wãmetiri macã põtẽorõ nicjũ bu'ipũ miacũ niwĩ.

Sansón, Dalila ye queti ni'i

⁴ Be'ropũ cũ ni'cõ numio Dalila wãmetigore ɯacũ niwĩ. Co e'sari pa ɯrũpagũ deco nirĩ pa Sorec wãmetiri pa'tirocjo nico niwõ. ⁵ Tere masĩrã, filisteo masã wiorã co tiropũ wa'acãrã niwã. Core a'tiro nicãrã niwã:

—Sansórẽ “¿De'ro wee tocã'rõ tutuati?” nígõ, weesoose me'rã cũrẽ weredutiya. Tojo wee ɯsã cũrẽ dũ'te, tutuaticã weemasĩrãsa'a. Mũ'u tojo weecã, ɯsãnũcũ mũ'urẽ niyeru pajiro o'orãti, nicãrã niwã.

⁶ Tojo weego Dalila Sansórẽ a'tiro nico niwõ:

—Wereya yũ'ure. ¿De'ro weegũ mũ'u tocã'rõ tutuase cõtiti? Mũ'u tutuase moogũ wa'acã, ¿ñe'e me'rã mũ'urẽ dũ'tebosari? ni sãrĩtiña'co niwõ.

⁷ Sansón core yũ'ticũ niwĩ:

—Siete dari bũacãtjẽ nise dari, bopotise dari me'rã yũ'ure dũ'tecã, yũ'u tutuase pe'tirosa'a. Mejõ nigũ weronojõ tojagusa'a, nicũ niwĩ.

⁸ Cũ tojo nicã tũ'orã, filisteo masã wiorã siete dari bopotise darire core miiticãrã niwã. Te dari me'rã Dalila Sansórẽ dũ'teco niwõ. ⁹ Filisteo masã wiorã ti tucũ bajutiropũ nicãrã niwã. Sansórẽ dũ'tetoja, cũrẽ a'tiro caricũco niwõ:

—¡Sansón, filisteo masã mu'urẽ ñe'erã a'titojama! nico niwõ.

Co tojo nicã tu'ogu, Sansón te darire yuta dare ñjũasurero weronojõ surecã'cu niwĩ. Tojo weerã filisteo masã de'ro wee cã tutuati nisere masĩticãrã niwã.

¹⁰ Tojo wa'acã, Dalila Sansórẽ a'tiro nico niwõ:

—Yũ'ure bujicã'pã. Tojo nicã, yũ'ure nisoopũ. Wereya. ¿Ñe'enojõ da me'rã mu'urẽ du'tebosari, mu'u sureticã? nico niwõ.

¹¹ Sansón core yũ'ticu niwĩ:

—Pũnũ'mo dari ma'ma dari, du'teno'ña marĩse dari me'rã yũ'ure añurõ du'tecã, mejõ nigũ weronojõ tutu-atigu tojagusa'a, nicu niwĩ.

¹² Cã tojo nicã tu'ogo, Dalila ma'ma darire mii, cãrẽ du'teco niwõ. Du'tetoja, cãrẽ caricũco niwõ:

—¡Sansón, filisteo masã mu'urẽ ñe'erã a'titojama!

Filisteo masã ti tucũ bajutiropũ nico'tecãrã niwã. Co tojo nicã tu'ogu, Sansón yuta darire weronojõ te darire wejesurecu niwĩ.

¹³ Be'ro Dalila Sansórẽ a'tiro nico niwõ:

—Mu'u yũ'ure bujicã'a, nisoodecoti'i yujupũ. ¿De'ro weecã mu'u tutuatigu tojagusari? Wereya, nico niwõ.

Cũ yũ'ticu niwĩ:

—Su'ti su'awuaropũ yuta paasu'aro weronojõ ye poarire seepa'ta'que siete darire paasu'atjãgõ, du'tecũña. Mu'u tojo weecã, yũ'u tutuatigu, mejõ nigũ weronojõ tojagusa'a, nicu niwĩ. ¹⁴ Tojo weego cã cãrĩrĩ cura Dalila cã poarire siete dari seepa'ta'quere su'ti su'aropũ su'a a'mesũ'ocũuco niwõ. Tojo weetu'aja, tuturire di'tapũ paabi'anũ'cõ, co su'a'que darire du'teñe'ecũuco niwõ.

Be'ro apaturi Sansórẽ caricũco niwõ:

—ĵSansón, filisteo masã mu'urẽ ñe'erã a'titajama! nico niwõ. Cũ cãrĩ'cu nimigũ, wã'cã, cãrẽ seepa'taque dari du'tecũ'que tuturire wejedu'acu niwĩ.

¹⁵ Cũ tojo weecã, co nico niwõ:

—Mu'u yu'ure êjõpeotigu, ĵde'ro weegu “Mu'urẽ ma'i'i”, nimiti? I'tiati yu'ure bujicã'gũ weepu. A'tiro wee tutua'a nisere ne werewe'e, nico niwõ.

¹⁶ Peje numurĩ cãrẽ tojo cariboco niwõ. ¹⁷ Tojo weegu caributicũmĩ, core queoro werepe'ocã'cu niwĩ:

—Yu'u bajuase dũporo “Õ'acũ yagu nazareo cũuno'yutojagusami” nino'cu ni'i. Nazareo nitĵiagũ, ye poari ne ni'cãti seeno'ña marĩi. Ye poarire seecõ'acãma, yu'u tutuase pe'tirosa'a. Mejõ nigũ weronojõ tutuatigu tojagusa'a, nicu niwĩ.

¹⁸ Dalila “Queoro werepe'ocã'mi” ni masĩgõ, filisteo masã wiorãrẽ queti o'óco niwõ. Tere tu'orã, filisteo masã wiorã na “Mu'urẽ o'orãti” ni'que niyeru me'rã co ya wi'ipu ejacãrã niwã. ¹⁹ Sansón cũ numo ya usó bu'ipu dũpoa peo, cãrĩyu'rucacu niwĩ. Cũ cãrĩyu'rucã'i'agõ, ni'cãrẽ cũ poarire siete seepa'taque darire seedutigopijico niwõ. ²⁰ Cũ seetajaca be'ro caricũco niwõ:

—ĵSansón, filisteo masã mu'urẽ ñe'erã a'titajama! nico niwõ.

Sansón wã'cã, “Todũporo wee'caronojõ wa'arosa'a”, ni wãcũcu nimiwĩ. Õ'acũ cãrẽ wijaacã, ne masĩticu niwĩ.

²¹ Be'ro filisteo masã cãrẽ ñe'e, cũ caperire oreweecã'cãrã niwã. Tojo weetoja, Gaza wãmetiri macãpu cãrẽ miibu'acãrã niwã. Cõme dari me'rã du'tetĵarã, bu'iri da'reri wi'ipu trigore ãrũaduticãrã niwã. ²² Siape'e me'rã cũ poari pĩ'rĩwijanũ'cãcaro niwũ tja.

Sansón cũ wẽrĩ'que ni'i

²³ Be'ro filisteo masã wiorã na êjõpeogu Dagõrẽ êjõpeori wi'ipu nerẽcãrã niwã. Na cãrẽ wa'icurarẽ wẽjẽ

ũjũamorõpeorãtirã, tojo nicã bosenuũ weepeorãtirã, tojo weecãrã niwã. A'tiro basacãrã niwã:

“Marĩ ãjõpeogu marĩrẽ i'atu'tigu Sansõrẽ marĩrẽ wiacu niami”.

²⁴ Masã ti wi'ipũ nirã quẽ'rã na ãjõpeogu Dagõrẽ a'tiro ni basapeocãrã niwã:

“Marĩ ãjõpeogu marĩrẽ i'atu'tigu Sansõrẽ marĩrẽ wiacu niami.

Cũ marĩ ye trigo weserire ãjũa'cu, pãjãrã marĩ acawer-erãrẽ wẽjẽ'cure wiacu niami.”

²⁵ Na pũrõ e'catitjãrã, a'tiro caricũcãrã niwã: “Sansõrẽ marĩ wa'teropũ miitia, cãrẽ bujicã'rã”, nicãrã niwã. Tojo weerã cũ bul'iri da'leri wi'ipũ ní'cure na nerẽrõpũ miiejacãrã niwã. Na tojo weecã i'arã, masã cãrẽ bujicã'cãrã niwã. Ti wi'i na ãjõpeogu Dagõrẽ ãjõpeori wi'i cjase tuuñe'ese tuturi deco cãrẽ nu'cũduticãrã niwã. ²⁶ Tojo wéeca be'ro Sansón ma'mũ cãrẽ tũawã'cãgũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'ure a'ti wi'i tuuñe'ese tuturi wa'tero nu'cõña, te tuturipũ ñatuuwã'cãcã, nicu niwĩ.

²⁷ Ti wi'ipũre umũa, numia mu'muyũ'ruacãrã niwã. Nipe'tirã filisteo masã wiorã topũ nicãrã niwã. Tojo nicã ti wi'i bu'i opa sira nirõpũ i'tiati mil masã Sansõrẽ bujicã'cã i'adijocãrã niwã. ²⁸ Tojo wa'ari cura Sansón Õ'acũrẽ a'tiro sãrĩcu niwĩ: “Yũ'ure wãcũña. Ni'cãti yũ'ure tutuase o'onemoña tja. Ye caperire filisteo masã orewee'que wapa a'megũtigũ wee'e”, nicu niwĩ. ²⁹ Sansón tojo sãrĩtoja, ti wi'i deco tuuñe'ese tuturi pua tuturo wa'teropũ diacjũcamocã me'rã ni'cã tuturopũ, cũpecamocã me'rã ape tuturopũ ñatuunũ'cãejacu niwĩ. ³⁰ Tojo weetoja, a'tiro caricũcu niwĩ: “jFilisteo masã me'rã yũ'ure wẽrĩcã weeya!” nicu niwĩ.

Be'ro nipe'tise cū tutuase me'rã te tuturire tuunuadi-jocū niwĩ. Cū tojo weecã, ti wi'i wiorã, tojo nicã nipe'tirã ti wi'ipū ní'cãrã bu'ipū doquepejacaro niwũ. Tojo weerã wẽĩpe'tia wa'acãrã niwã. Tojo wee Sansón cū wẽĩrĩ nũmũrẽ cū catiri ẽmũcore wẽjẽ'caro yũ'rũoro filisteo masãrẽ wẽjẽnemocū niwĩ.

³¹ Be'ro cū acabijirã, nipe'tirã cū pacū acawererã cū upũre miirã wa'acãrã niwã. Cū pacū Manoarẽ yáaca tutipū Zora Estaol decopū cãrẽ yaacãrã niwã. Sansón veinte cū'marĩ Israe curuacjãrãrẽ sũ'ori nisetiçū niwĩ.

*****

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Feb 2018 from source files dated 21 Jan 2018

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086